PLAN VAN AANPAK

PREVENTIE MET GEZAG LELYSTAD

30 SEPTEMBER 2022

Mijn toekomst bepaal ik zelf

samen LELYSTAD OOST

LELYSTAD NEXT LEVEL

gemeente Lelystad

Inhoudsopgave

Samenvatting		**4**
1	**Inleiding**	**7**
1.1	Aanleiding en opgave	7
1.2	Bestuurlijke urgentie	7
1.3	Doel	8
1.4	Proces	8
1.5	Leeswijzer	9
2	**De lokale context**	**10**
2.1	Situationele context: ontstaansgeschiedenis van Lelystad als groeikern	10
2.2	Beleidsmatige context	10
3	**Beeld van de situatie**	**18**
3.1	Lelystad Oost in beeld: feiten en cijfers over ondermijning en jeugdcriminaliteit	18
3.2	Problematiek op vijf gebieden	25
3.3	Wat betekent dit voor de aanpak?	28
4	**Focus van de doelgroep en de actielijnen**	**30**
4.1	Focus van de doelgroep	30
4.2	De uitgangspunten voor de aanpak	32
4.3	Actielijn 1. Beeld op orde	34
4.4	Actielijn 2. Versterken van weerbaarheid: thuis, op school en online	36
4.5	Actielijn 3. Positieve perspectieven bieden	38
4.6	Actielijn 4. Grenzen stellen	41
4.7	Proceslijn 1 Samen bouwen aan een programma aanpak	43
5	**Inzet justitiële partners**	**46**
6	**Organiseren, leren en communiceren**	**51**
6.1	Organisatie	51
6.2	Cyclisch werken en monitoren	52

6.3 Communicatie 54

7 Financiering en planning 56

7.1 Begroting 56

7.2 Planning 56

Bijlagen 58

Bijlage 1. Betrokken partners 58

Bijlage 2. Prevalentie risicofactoren en beschermende factoren Lelystad Oost 59

Bijlage 3. Samenvatting bevindingen Drugs en jonge aanwas Lelystad (2021) 62

Bijlage 4. Definiëring doelgroepen Straatwaarde(n) 65

Bijlage 5. Fase criminele carrière en passende inzet 66

Samenvatting

Om te voorkomen dat jongeren in het kwetsbare Lelystad Oost in de georganiseerde criminaliteit terecht komen of verder afglijden en om de criminaliteit fors terug te dringen, wil de gemeente Lelystad haar aanpak tegen (ondermijnende) jeugdcriminaliteit intensiveren. Dit door resultaatgerichte interventies in te zetten, door te ontwikkelen en te vernieuwen. Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is het programma 'Preventie met Gezag' opgezet om een extra langjarige impuls te geven aan de lokale preventieve aanpak van ondermijnende criminaliteit.

In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid zijn 15 gemeenten - waaronder Lelystad – gevraagd om een gebiedsgericht plan te maken voor de subsidieaanvraag Preventie met gezag. De aanpak is gericht op de stedelijke vernieuwingsgebieden waar de leefbaarheid sterk onder druk staat. Het zijn kwetsbare gebieden waar relatief veel bewoners al lange tijd leven in een sociaaleconomisch kwetsbare positie. Relatief veel kinderen groeien op in armoede en hebben te maken met andere risicofactoren die van negatieve invloed zijn op hun ontwikkeling; deze factoren zijn een voedingsbodem voor criminaliteit. De kinderen van Lelystad Oost hebben daarom een grotere kans om in aanraking te komen met criminaliteit en/of hierin verder af te glijden. Dit willen het gemeentebestuur, de politie, het OM en de maatschappelijke partners in Lelystad gezamenlijk tegen gaan.

Er is ten behoeve van deze aanvraag een documenten- en data-analyse uitgevoerd. Daarnaast zijn in mei en juni met meer dan 50 professionals uit het onderwijs-, veiligheids- en sociaal domein gesprekken gevoerd om in beeld te brengen wat vanuit hun perspectief de problematiek is in Lelystad en specifiek in Lelystad Oost, waar het op dit moment aan schort en wat er nodig is. De uitkomsten hiervan zijn begin juli besproken in een brede werksessie. Dit leverde een gedragen beeld op van de problematiek en een unanieme behoefte voor een verstevigde aanpak.

De gebieden waar met name de problemen gezien worden, zijn:

1. **Negatieve groepsdruk**
   Vanuit het gevoel van erbij willen horen, belanden jongeren in een situatie dat er vanuit de groep druk op ze wordt uitgeoefend om mee te doen met verkeerde dingen. Uit angst voor represailles zijn de jongeren bang hiervan melding te maken.
2. **Negatief of zorgelijk gedrag in de vrije tijd**
   Jongeren vervelen zich en gaan zich baldadig gedragen. Dit gedrag verergert en 'klein' crimineel gedrag en drugsgebruik normaliseert.
3. **Kwetsbare gezinssituaties**
   Er is een cumulatie van factoren waardoor de thuissituatie voor veel jongeren kwetsbaar is. Er is onvoldoende structuur en jongeren worden onvoldoende aangesproken op hun gedrag.

4. **Beperkte inzet en zwakke positie van het onderwijs**
   Hoewel scholen veel zaken signaleren vindt niet altijd passende doorverwijzing en opvolging plaats door gebrek aan adequate routing en opvolging. Daarnaast is er sprake van veel thuiszitters en verzuim.
5. **Beperkt gezag**
   Er wordt door gebrek aan tijd en capaciteit vaak te lang gewacht met normstellend en repressief optreden. Er is een wachtlijst voor de lokale PGA.

De grootste behoeften om dit vraagstuk goed aan te kunnen pakken zijn: een **beter beeld** van de problematiek, de opgave, en de kwetsbare jongeren die al 'aanrommelen'. Daarnaast meer **handelingsperspectief** voor de organisaties voor eerder ingrijpen, **meer contact met de jongeren** en **betere aansluiting van het aanbod voor een zinvolle vrijetijdsbesteding, meer inzet op gezag** met name de lokale PGA en (betere begeleiding op maat richting) een **perspectief op werk**.

Deze behoeften zijn de basis voor een aanpak in 4 actielijnen en 1 proceslijn:

1. **Beeld op orde**
   De intensievere aanpak van jonge aanwas start met het beter in beeld krijgen van de problematiek en de doelgroep, opdat deze personen vroegtijdig wordt gesignaleerd en problemen passend geadresseerd. We zetten in op beter zicht op de (potentiële) doelgroep in Lelystad Oost door intensivering van signalering en structurele informatie-uitwisseling tussen verschillende betrokken partners van onderwijs, veiligheid en sociaal domein om te kunnen komen tot de nodige en effectieve integrale aanpak.

2. **Versterken van weerbaarheid: thuis, op school en online**
   Het vroegtijdig versterken van opvoedkracht en weerbaarheid van jongeren en kwetsbare gezinnen, het versterken van school als centrale plek en het vergroten van digitale weerbaarheid van jongeren. Om daarmee te voorkomen dat kinderen en jongeren (door)groeien in crimineel gedrag.

3. **Positieve perspectieven bieden**
   Het huidige aanbod van begeleiding en activiteiten is niet altijd voldoende en passend voor wat de doelgroep nodig heeft. Jongeren missen een eigen plek in de wijk en vinden onvoldoende aansluiting bij bestaande activiteiten en organisaties voor vrijetijdsbesteding. We werken toe naar een meer vraaggerichte benadering om een passend aanbod te creëren, waarbij ook ruimte is voor maatwerk. De afstand tot de arbeidsmarkt is groot en vaak ontbreekt het aan de benodigde motivatie, kennis en vaardigheden om in een reguliere werkomgeving te (blijven) functioneren. We zetten daarom in op interventies (in de wijk, sport, cultuur, opleiding en dagbesteding) die aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep en hun talenten.

4. **Grenzen stellen**

   Alleen kansen bieden om uit de criminaliteit te blijven is onvoldoende. Vandaar dat ook stevig wordt ingezet op de versterking van gezag om de criminaliteit minder aantrekkelijk te maken en in zo vroeg mogelijk stadium te laten zien dat misdaad niet loont. Als er grenzen overschreden zijn, volgt straf. Bij jongeren is het van belang dat dit snel gebeurt (op het moment dat het zich voordoet en confronteren met de gevolgen), dat straffen ook een effectief pedagogisch element in zich hebben en dat er een reëel alternatief geboden wordt. Daarnaast wordt hard opgetreden tegen negatieve rolmodellen.

5. **Samen bouwen aan een programma aanpak**

   Hoewel nu al veel partners betrokken zijn bij de huidige inzet op deze opgave en trachten de volgende stappen naar een effectieve aanpak te zetten, is deze fragmentarisch van aard. De uitdaging is om er een gezamenlijk en samenhangende aanpak van te maken. Hierbij heeft de gemeente Lelystad een belangrijke taak om als regievoerder samen mét de partners, de lokale aanpak te bouwen. Het opbouwen van deze gezamenlijke aanpak is een voortdurende cyclus van ontwikkelen, leren en bijstellen.

1 Inleiding

Voor u ligt het plan van aanpak van Preventie met Gezag voor Lelystad Oost. Het plan is er op gericht te voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen de georganiseerde (drugs)criminaliteit ingaan of hier verder in afglijden.

Het plan is samengesteld door de gemeente Lelystad in afstemming met alle betrokken partners en vastgesteld door het college van Lelystad.

1.1 Aanleiding en opgave

De ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming schrijven in hun brief van 1 juli 2022 dat ze zich zorgen maken over de toenemende betrokkenheid van kwetsbare jeugd in de zware criminaliteit:
"Hoewel de jeugdcriminaliteit in algemene zin daalt, raken meer kwetsbare jongeren betrokken bij zware vormen van criminaliteit. Er is een toename van ernstige delicten, een toename in het dragen van (vuur)wapens en in het verhandelen van drugs.[1]

In kwetsbare wijken, waar jongeren opgroeien in gezinnen met armoede, schulden en werkloosheid, is de verleiding voor jongeren om snel geld te verdienen groot. Er kunnen vele redenen zijn om de stap naar het criminele circuit te zetten. De een wil snel bijverdienen om te helpen de huur te betalen, de ander wil designerkleding kopen om erbij te horen."

De opgave is om deze ontwikkeling van de toename van betrokkenheid van kwetsbare jongeren om te keren en het ontstaan van een nieuwe generatie criminelen een halt toe te roepen.

1.2 Bestuurlijke urgentie

Ook het gemeentebestuur van Lelystad voelt de urgentie om dit tij te keren. In de kwetsbare wijken van Lelystad Oost woont een aantal van deze kwetsbare jongeren en de cijfers en beelden geven aan dat er een terechte zorg is.

Het bestuur van Lelystad zet fors in vanuit het jeugd- en veiligheidsbeleid en de integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost. Dit vraagstuk is één van de prioritaire opgaven waar ze samen met de maatschappelijke en justitiële partners de komende jaren een grote verbeterslag wil realiseren. In het Raadsakkoord 2022 – 2026 wordt aangegeven dat de aanpak van (ondermijnende) criminaliteit hard aangepakt moet worden:
'Mensenhandel, drugscriminaliteit, witwassen, fiscale misdrijven, frauduleuze handelingen vragen om een grote alertheid. Er wordt regionaal samengewerkt om een waterbedeffect te voorkomen. ***De gemeente zet in zowel op***

[1] Dat blijkt onder andere uit de meest recente monitor Jeugdcriminaliteit waarover uw Kamer vorig jaar is geïnformeerd; Kamerstuk 28 741, nr. 81.

***preventie als rehabilitatie om te voorkomen dat jongeren afglijden in de ondermijnende criminaliteit**.'* Om dit te kunnen doen, heeft de gemeenteraad extra middelen opgenomen in het Raadsakkoord 2022 – 2026.

Ook op het regionale niveau van Midden-Nederland wordt dit probleem beschouwd als prioriteit. Georganiseerde ondermijnende criminaliteit is 1 van de 3 prioriteiten van de Regionale Veiligheidsstrategie 2019 - 2022. Er is een taskforce opgericht die oa. het regioprogramma 'Wie praat, die gaat' - een programma gericht op het terugdringen van de zware (drugs)criminaliteit – heeft opgestart. Daarnaast is specifiek op jonge aanwas het programma Straatwaarde(n) ontwikkeld.

1.3 Doel

Het doel van de Aanpak preventie met gezag Lelystad is om jongeren meer perspectief en veerkracht te bieden zodat ze niet in de criminaliteit belanden of daarin verder afglijden.

Doel: 'Het wegnemen van de voedingsbodem van ondermijnende criminaliteit in kwetsbare wijken, met zowel dadergerichte, slachtoffergerichte als situationele preventieve en repressieve maatregelen, met focus op jongeren, jongvolwassenen en hun omgeving, óók in de online wereld.'

Om daar te komen wordt op de kortere termijn ingezet op:

- Een toename van beschermende factoren tegen (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit;
- Een afname van risicofactoren op (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit.
- Een toename van de huidige levenskwaliteit van jongeren.

Op die manier wordt jongeren zicht geboden op een alternatief perspectief, en wordt ingespeeld op de context die van invloed is op de keuzes die zij maken. Naast kansen bieden, en jongeren te stimuleren deze kansen te pakken, is het ook belangrijk om grenzen te stellen. Op lange termijn moet dit bijdragen aan een veiliger Lelystad Oost en Lelystad.

1.4 Proces

Lelystad staat nog aan het begin van een integrale domein overstijgende aanpak. De afgelopen 2 jaar zijn diverse verkenningen gedaan en de eerste activiteiten opgestart. Hierbij zijn veel partners betrokken en ook ten behoeve van deze aanvraag zijn betrokkenen bevraagd op hun beelden van het vraagstuk en suggesties voor de aanpak.

Voor de toekomst zal samen met deze partners een gestructureerde, samenhangende en domein overstijgende aanpak ontwikkeld moeten worden. Een aanpak die het verschil gaat maken. Dit kunnen we niet alleen. Lelystad trekt graag op met het ministerie van Justitie en Veiligheid om dit voor elkaar te krijgen. Deze aanvraag draagt in die zin ook bij aan het proces om te komen tot een robuuste aanpak.

Ten behoeve van deze aanvraag zijn in mei en juni interviews gehouden met meer dan 50 professionals uit het onderwijs-, veiligheids- en sociaal domein om in beeld te brengen wat vanuit hun perspectief de problematiek is in Lelystad en specifiek in Lelystad Oost, waar het op dit moment aan schort en wat er nodig is.

De uitkomsten zijn daarna begin juli besproken in een brede werksessie. Dit leverde een gedragen beeld op van de problematiek, een unanieme behoefte voor een verstevigde aanpak en input voor de aanpak. De behoeften liggen op tal van terreinen: de aanpak van (georganiseerde drugs)criminaliteit, het (gevoel van) gebrek aan perspectief maar ook sociaaleconomische problematiek. Dit vraagt een meer stevige en effectieve inbedding van een domein overstijgende samenwerking tussen de professionals op het onderwijs-, veiligheids- en sociaal domein. Ook de uitwisseling van informatie, het delen, duiden en opvolgen van signalen en meer specifieke deskundigheid over de doelgroep en werkende aanpakken vraagt verdere aandacht. Tot slot is een steviger regie nodig om zo de integraliteit van de aanpak te verstevigen en borgen.

1.5 Leeswijzer

In dit plan komen achtereenvolgens de volgende onderdelen aan de orde:

- In hoofdstuk 2 inzicht in de lokale context van deze opgave.
- In hoofdstuk 3 beeld van de situatie en de probleemanalyse.
- In hoofdstuk 4 uitgangspunten voor de aanpak, de actielijnen en een proceslijn.
- In hoofdstuk 5 inzet door de justitiële partners.
- In hoofdstuk 6 organiseren, leren en communiceren.
- In hoofdstuk 7 overzicht van de financiering en de planning.

2 De lokale context

Op basis van documenten en met betrokken beleidsmedewerkers is de lokale context van Lelystad Oost beschreven. Ook is een overzicht gegeven van huidige beleidsinspanningen met betrekking tot jeugdcriminaliteit in Lelystad en Lelystad Oost.

2.1 Situationele context: ontstaansgeschiedenis van Lelystad als groeikern

De **ontwikkeling van Lelystad is niet zonder slag of stoot** gegaan. Na het ontwerp op de tekentafel en een vliegende bouwstart in de jaren '70 bleven in de jaren '80 de gewenste ontwikkelingen uit. Door de economische crisis, uitstel van spoor- en wegverbindingen en de groei van Almere stagneerde de ontwikkeling van Lelystad en begonnen de problemen zich op te stapelen. Mensen wilden niet graag in Lelystad wonen en de relatief grote voorraad sociale huurwoningen in de eerste wijken van met name Lelystad Oost werd bewoond door mensen met een laag sociaaleconomische status.

Halverwege de jaren 90 ging het roer om. Stedenbouwkundige inzichten veranderden, er werd weer gebouwd en buurten werden her en der geherstructureerd en sociale huurwoningen werden verkocht. Maar dit maakte niet dat hiermee ineens de problematiek in de oude wijken opgelost werd. Door de hoge hypotheeklasten ontbrak het particuliere woningbezitters vaak aan middelen om hun woningen te onderhouden. Daarnaast leidde met name de Woningwet ertoe dat sociale huurwoningen alleen toegewezen mochten worden aan mensen met een beperkt inkomen. Al met al bleven er veel bewoners met een laag inkomen wonen in de oude wijken. Bewoners die wel een sociale stijging kenden trokken weg, waarna weer nieuwe bewoners met beperkte draagkracht de wijk binnen kwamen. Dit kwam ook de verbondenheid tussen bewoners niet ten goede.

Ondanks de versnelling in ontwikkeling is er nog steeds een **disbalans in de stad**. Lelystad heeft bovengemiddelde lasten voor beheer en onderhoud, omdat de stad voor veel meer inwoners is gebouwd dan zij nu heeft. Daarnaast is de kwaliteit van leven in sommige wijken beter dan in andere wijken. Met name in de wijken van Lelystad Oost staat de leefbaarheid structureel zwaar onder druk (zie ook rapport-leefbaarheid-in-nederland-2020.pdf (overheid.nl) en kaart Lelystad Leefbaarometer

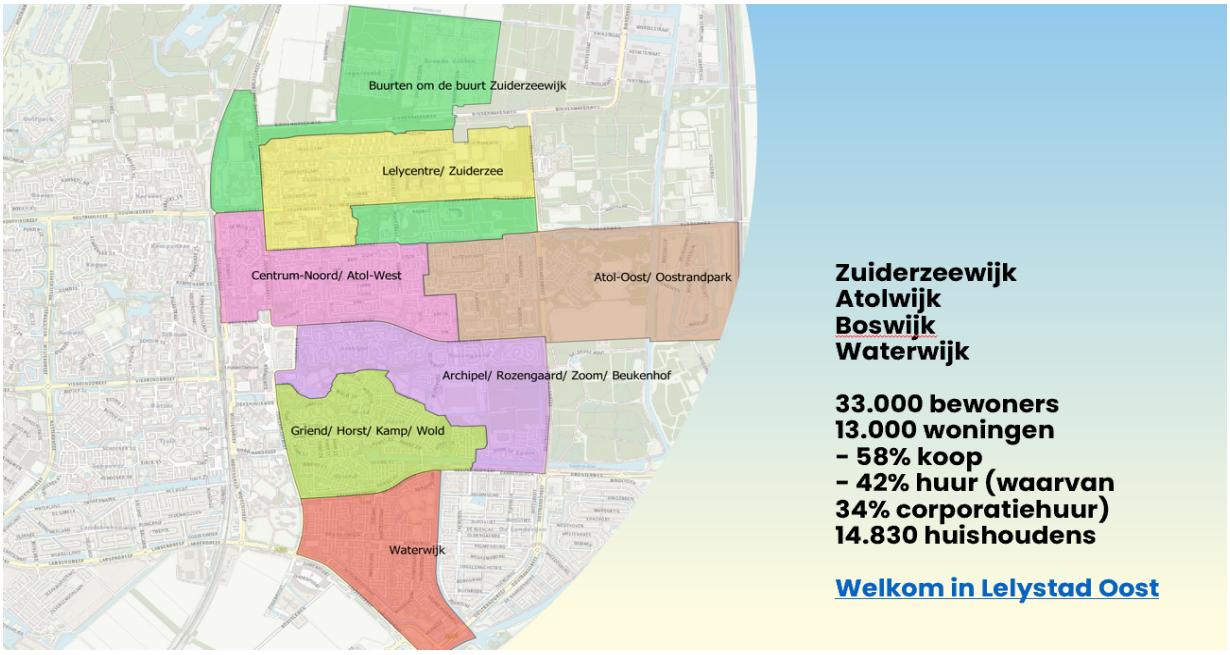
2.2 Beleidsmatige context

Lelystad Next Level en Integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost

Om de stad meer in evenwicht te krijgen is in 2020 het programma ***Lelystad Next Level*** (LNL) gestart. Enerzijds gericht op het aantrekken van nieuwe Lelystedelingen en anderzijds op het versterken van de maatschappelijke kracht. De ambitie van het programma is om in *2040 een zelfstandige, sociaal veerkrachtige, duurzame, aantrekkelijke en economisch sterke stad met 100.000+ inwoners te zijn*: Dit wordt bewerkstelligd door inzet op 7 sporen:

1. Wonen
2. Bereikbaarheid
3. Economie
4. Natuur
5. Onderwijs
6. Voorzieningen
7. Stedelijke vernieuwing

In navolging van LNL is in het spoor Stedelijke Vernieuwing direct een start gemaakt met een aanpak voor de meest kwetsbare wijken van Lelystad met de ***Integrale Gebiedsaanpak Lelystad Oost (IGLO).*** In Lelystad Oost staat de leefbaarheid ernstig onder druk. Dit gebied is daarom 1 van de 20 focus gebieden van het ***Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid***. De wijken in oost betreffen de eerste woonwijken van de stad en kwamen 55 jaar geleden in korte tijd tot stand (Zuiderzeewijk 1966-68, Atolwijk 1972-1976, Boswijk 1980-1982 en de Waterwijk 1983-1986).

In sommige delen van deze wijken gaan de bewoners gebukt onder een aantal hardnekkige problemen zoals een laag inkomen, werkloosheid, een laag opleidingsniveau/taalvaardigheid, fysieke en mentale gezondheidsproblemen, problematische schulden en andere problemen thuis. En vaak gaat deze problematiek over van de ene generatie op de andere. Sociaal maatschappelijk gaat het gemiddeld minder goed met bewoners in deze wijken (zie tabel 1). In Lelystad Oost wonen 5.875 kinderen in de leeftijd 0-14 jaar en 3.875 jongeren in de leeftijd van 15-24 jaar (2020).

	Lelystad Oost	Lelystad	G40
Eénoudergezinnen	9,5%	8,6%	7,7%
Echtscheidingen met kinderen	74,1%	64,3%	58%
Uitkeringsgerechtigden (ww/bijstand/arbeidsongeschiktheid)	19%	16%	14%
Kinderen in arme gezinnen	17,5%	13,1%	11%
Eenzame inwoners	51%	47%	45%
Inwoners overgewicht	56%	54%	49%
Inwoners met risico op depressies	49%	45%	46%
Gezinnen met lage sociaal economische status	20%	14%	10%

Tabel 1 Bouwen aan Lelystad Oost, Lelystad 2020

In het gebiedsprogramma IGLO hebben de gemeente, maatschappelijke partners en ondernemers de handen ineen geslagen om:

1. Meer kinderen gezond en kansrijk op te laten groeien
2. Beter de talenten van bewoners in relatie tot werk te van benutten
3. Fijner met elkaar samen te leven in goede en diverse buurten.

Veiligheidsbeleid

In december 2017 is het ***Integraal Veiligheidsplan 2018 – 2022 (IVP)*** vastgesteld met 3 prioriteiten:

- Veilige en leefbare wijken en buurten: bijdragen aan de veerkracht en vitaliteit van onze wijken en buurten door ongewenst gedrag zoveel mogelijk te voorkomen en waar het zich voordoet, consequent aan te pakken. We doen dit met persoonsgerichte, gebiedsgerichte en themagerichte maatregelen. Kenmerkend zijn integraal werken, verbindingen met ander gemeentelijk beleid en een stevige rol van burgers.
- Problematische jeugd en jeugdgroepen; via integrale sets van maatregelen, in samenwerking met onze partners en in wisselwerking met ander beleid, zodanig investeren in problematische jeugd dat ongewenst gedrag 'duurzaam' vermindert en de focus meer komt te liggen op perspectief en inclusie.

- Ondermijning; via consequente inzet van de bestuurlijke instrumenten, in samenwerking met onze partners, de speelruimte van ondermijnende criminaliteit verder verkleinen. We zijn bestuurlijk weerbaar en ondersteunen maatschappelijke weerbaarheid. Gezamenlijk werpen we een dam op tegen de criminele industrie (met name drugscriminaliteit en mensenhandel).

Vanuit dit Integraal Veiligheidsplan zijn de afgelopen jaren verschillende maatregelen en activiteiten ondernomen gericht op jeugdcriminaliteit en ondermijnende drugscriminaliteit. Zo hebben gemeente, politie en scholen de samenwerking voor een veilig klimaat op scholen versterkt. Afspraken hierover zijn opgenomen in het convenant Veiligheid in en om de school. Doel is om overlast, vandalisme en criminaliteit te voorkomen en bestrijden. Dit geldt vooralsnog voor het voortgezet onderwijs.

Vanaf 2019 loopt vanuit het RIEC het regionale programma Straatwaarde(n) tegen de aanwas van jeugd in cocaïne handel. De straatwaarde van de drugs is zo hoog, dat hier lucratieve verdienmodellen achter zitten die jongeren en jonge volwassenen moeilijk kunnen weerstaan. Als vervolg op dit programma is in 2022 gestart met 'Kapot Sterk', een preventief lesprogramma voor leerlingen groep 8.

In 2020 is gestart met de lokale PGA 18-. Doelstelling van de PGA 18- is om integraal en multidisciplinair samen te werken op het moment dat jongeren eerste stappen (dreigen te) zetten richting criminaliteit. De eerste resultaten zijn veelbelovend, maar ook hier is de schaalgrootte en de beschikbare capaciteit van samenwerkende organisaties een knelpunt. Naast de PGA 18- wordt gewerkt met inzet vanuit het Zorg- en Veiligheidshuis en Top-X op jeugdige criminelen.

In 2019 is tevens het districtelijk team ondermijning (DTO) opgericht. Dit is een samenwerking tussen gemeenten, politie, OM en Belastingdienst voor de operationele integrale aanpak van ondermijning. Ook wordt samengewerkt met de arbeidsinspectie.

Er worden campagnes georganiseerd om mensen bewust te maken van ondermijning, ondermijning in buurten aan te pakken en de meldingsbereidheid door bewoners te bevorderen. Dit sluit aan bij campagnes van de politie en Meld Misdaad Anoniem. Daarnaast wordt via WhatsApp-groepen (WhatsApp buurtpreventie) en wijkpreventieteams samen gewerkt met bewoners.

Tot slot worden via inzet van BOA's in de wijk en door gebruik van het informatiesysteem Veiligheid-In-Beeld (VIB) trends en hotspots ten aanzien van criminaliteit en overlast in beeld gebracht en worden gerichte interventies ingezet.

Jeugdbeleid en onderwijs/arbeidsmarktbeleid
Vanzelfsprekend zet de gemeente Lelystad al in op de aanpak van jonge aanwas en doorgroeiers. Vanuit verschillende beleidsterreinen wordt inzet gepleegd met als doel de ontwikkelingen van kwetsbare jongeren

positief te bevorderen en (zo vroegtijdig als mogelijk) in te grijpen als er zorgen zijn over een jongere of als een jongere de eerste criminele stappen heeft gezet. Deze inzet vindt plaats in de belangrijkste milieus waar jongeren opgroeien: thuis, op school en in de wijk.

Vanuit het jeugddomein wordt ingezet op het versterken van de sociale basis rondom kind en gezin. Een sterke basis draagt bij aan het veerkrachtig kunnen opgroeien van de Lelystadse kinderen. Onder een sterke basis verstaan we het brede palet van de ouders, het eigen netwerk en vrijwilligers tot algemene voorzieningen zoals de ontmoetingsplekken in de wijk, de school, de sportvereniging, de consultatiebureaus en het (school) maatschappelijk werk. Uitgangspunt is opgroeien en opvoeden doe je in principe zonder maatwerk. Door meer in te zetten op de basis is het mogelijk om minder maatwerk jeugdhulp in te zetten.

De ondersteuning in de basis begint met preventieve inzet bij het consultatiebureau, de peuterspeelzaal, GGD en in het basis- en voortgezet onderwijs. In de kinderopvang geven jeugdverpleegkundigen hulp en ondersteuning aan kinderopvangmedewerkers, kinderen en ouders. In het basisonderwijs werken schoolmaatschappelijk werkers en jeugdverpleegkundigen samen met de intern begeleiders en directeur in het OndersteuningsTeam (OT). In het voortgezet onderwijs werken jeugdpreventiewerkers en jeugdartsen samen met de OndersteuningsCoördinator (OC) en ander ondersteunend personeel. Ook voert de GGD jgz (jeugdgezondheid) in samenwerking met leerplicht de preventieve aanpak schoolverzuim uit. De gemeente subsidieert al deze activiteiten met het doel om in vroegtijdig stadium kinderen en gezinnen te ondersteunen bij beginnende zorgen en problemen.

Of een kind gelukkig en veerkrachtig opgroeit, hangt af van hoe het gaat op verschillende leefgebieden in het leven van een kind of gezin. Als het op de meeste gebieden goed gaat, is de kans groot dat het met het kind zelf ook goed gaat. Hoe meer zorgen, hoe groter de kans dat kinderen vastlopen of, in het kader van Preventie met Gezag, zich zorgelijk of negatief ontwikkelen. In Lelystad werken daarom alle partners die uitvoering geven aan het preventief jeugdbeleid met de GIZ-methodiek (Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften). Het doel van preventief jeugdbeleid is om vroegtijdig te signaleren en acteren op beginnende problemen bij kind en gezin. De GIZ-methodiek helpt om in gesprek met kind en ouders integraal in beeld te brengen wat de sterke kanten, ontwikkel- en zorgbehoeften zijn bij het kind en gezin.

Vanuit het huidige onderwijsachterstandenbeleid wordt ingezet op het terugdringen en voorkomen van onderwijsachterstanden bij kinderen op specifiek daarvoor aangewezen scholen. Veel van deze scholen staan in Lelystad Oost. Daarnaast kunnen kinderen en jongeren uit (kans)arme gezinnen extra ondersteuning krijgen bij het doorlopen van hun school en vrije tijd via verschillende projecten uit het armoede- en gelijke kansen beleid.

In de wijken zijn jongerenwerkers sinds een aantal jaren weer actief. Zij proberen in contact te komen met jongeren en jeugdgroepen op straat en werken actief samen met andere partners, zoals het onderwijs. Hierin zijn de afgelopen twee jaar belangrijke stappen gezet. Er is een pilot gestart met een jongerenlokaal, er is een initiatief dat zich onder andere richt op Roma-jongeren, en via de methodiek Plus-Min-Mee en met het 7-stappen model worden jeugdgroepen in beeld gebracht.

Er zijn initiatieven in Lelystad om jongeren die vast lopen op school op te vangen. Een voorbeeld hiervan is Flevodrome, een leer-, werk- en trainingscentrum voor jongeren. Ook heeft Lelystad het initiatief Challenge-Up, een activiteit in het kader van MDT (Maatschappelijke Diensttijd). Dit is voor jongeren die in hun vrije tijd iets willen betekenen voor anderen, zoals ondersteunen bij activiteiten en vrijwilligerswerk.

In het kader van de crisis en herstelmaatregelen jeugdwerkloosheid zijn alle jongeren tussen 16 en 27 die niet werken en of leren in beeld gebracht. Hiervoor worden RMC (Regionale Meld- en Coördinatie) functionarissen en talentmanagers ingezet. Er is actief contact gezocht, onder andere via huisbezoeken, om duidelijk te krijgen waar de jongeren op dit moment staan, waar ze mee bezig zijn en wat hun toekomstperspectief is. Indien ze bereid zijn om mee te werken, kunnen deze jongeren direct gebruik maken van de ondersteuning van het Werkbedrijf Lelystad of het opleidingsaanbod van het MBO college Lelystad. Er is gewerkt aan een

systematische benadering van deze jongeren met de bedoeling deze te continueren. Er worden twee knelpunten gesignaleerd:

- Het is moeilijk deze jongeren te bereiken en te motiveren tot leren en/of werken
- De discrepantie tussen de landelijke registratie van RMC (tot 23) en "Jongeren in beeld" enerzijds en opgave van de jongere of zij al dan niet werken is groot. Dit is maar zeer beperkt te verklaren uit vertraging in de registratie.

Tot slot is de gemeente in 2022 gestart met het traject om tot een Maatschappelijke Agenda te komen. De bedoeling van de Maatschappelijke Agenda is om binnen het sociaal domein meer integraal te werken en daarbij daadwerkelijk het perspectief van de inwoner centraal te stellen. Dit moet er uiteindelijk voor zorgen dat het sociaal beleid meer aansluit bij de behoefte van de inwoners in de stad en de impact van dat wat wordt gedaan groter is.

Aandachtspunten vanuit beleidsmatige context voor jeugd en veiligheid

Onlangs is het Integraal Veiligheidsbeleid geëvalueerd ten behoeve van herijking. Daarbij aansluitend zijn er een aantal andere aandachtspunten die voor het plan van aanpak Preventie met gezag van belang zijn. Het betreffen:

- de ketensamenwerking en uitvoering voor een stabiele sociale basis stond de afgelopen jaren onder grote financiële druk. Debet hieraan waren bezuinigingen bij de gemeente op het sociale domein. Daarnaast stond de inzet van mensen en middelen bij de partners onder druk. Zo is de politiecapaciteit niet onbeperkt, zijn er wachtlijsten in de zorg en kan de gemeente niet overal handhaven. Instanties zoals Veilig thuis, Jeugdzorg, Tactus, Woonzorg Flevoland, GGZ hebben te maken met wachttijden.
- de 3 scholen in het voortgezet onderwijs zijn samengevoegd in een grote nieuwe onderwijscampus (Porteum) met 3.500 leerlingen
- de ontwikkelingen in de online wereld en de opkomst van digitale criminaliteit. Er speelt zich steeds meer af buiten het zicht.
- er zijn grotere tegenstellingen in de afgelopen jaren ontstaan tussen partijen en bevolkingsgroepen. De coronacrisis heeft de ongelijkheid in de samenleving aangescherpt en zichtbaarder gemaakt. Deze 'nieuwe tegenstellingen' zullen niet verdwijnen met het wegebben van de pandemie.
- Covid-19 heeft een enorme impact gehad op thuiswerken, ondernemen, sport, evenementen, sociale contacten, gezondheid, economie, vertrouwen in instituties, meer meldingen jongerenoverlast, etc. Het heeft bij diverse projecten de samenwerking verzwakt.
- in Lelystad zijn hardnekkige complexe problemen zoals verwarde personen, armoede, voortijdig schoolverlaten en verslavingen zoals GHB.

- Er zijn de afgelopen periode stappen gezet in de aanpak van risicovolle jongeren en jeugdgroepen. Desondanks wordt een stuk samenhang en regievoering op de totale aanpak van risicovolle jongeren en jeugdgroepen gemist door de partners.
- De overgang van het basis- naar voortgezet onderwijs blijft een belangrijk en kwetsbaar overgangsmoment. Hierin is extra geïnvesteerd door de partijen, maar zal de komende periode nog extra inzet vragen, ook vanuit het onderwijs zelf.

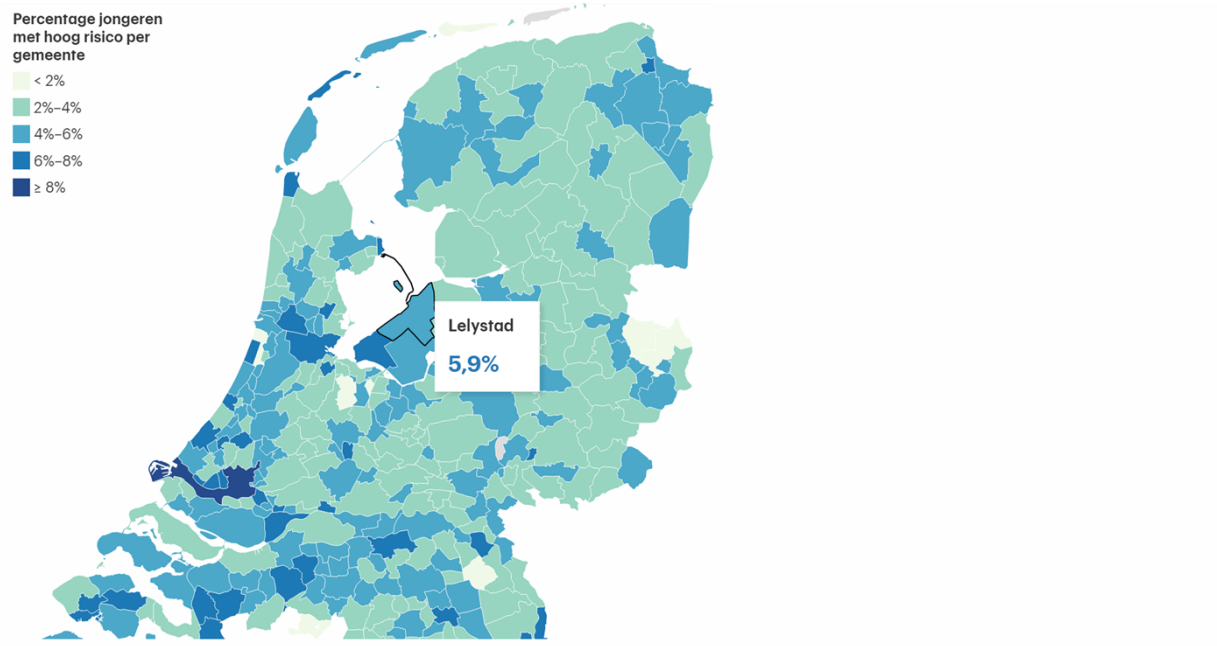
3 Beeld van de situatie

Op basis van cijfermatige en beleidsmatige analyses, onderzoeken, interviews met betrokken ketenpartners vanuit onder andere het onderwijs, veiligheid en het sociaal domein en een groepsgesprek met jongeren uit Lelystad Oost is de meest kenmerkende en prangende problematiek met betrekking tot jeugdcriminaliteit in Lelystad en Lelystad Oost in beeld gebracht.

3.1 Lelystad Oost in beeld: feiten en cijfers over ondermijning en jeugdcriminaliteit

Jongeren met hoog risicoprofiel in Lelystad Oost

Uit de cijfers Zicht op Ondermijning blijkt dat in Lelystad 910 jongeren tussen de 8 en 23 jaar wonen die een hoog risicoprofiel hebben om in de criminaliteit terecht te komen (dit wil overigens **niet** zeggen dat dit ook gebeurt). Zo blijkt het risico bijvoorbeeld groter bij voortijdige schoolverlaters of jongeren die eerder in contact zijn geweest met Bureau Halt. Het gaat om 5,9 procent van alle jongeren in Lelystad. Dat is hoger dan het gemiddelde in Flevoland (5,6%), Midden-Nederland (4,6%) en Nederland (5,0%).

Als specifiek wordt ingezoomd op Lelystad Oost, blijkt dat 450 van de 910 hoog-risico jongeren in Lelystad in Oost wonen. Dit is bijna de helft van heel Lelystad.

Wijk	Aantal	Percentage
Zuiderzeewijk	100	9,1%
Atolwijk	110	6,5%
Boswijk	130	6,5%

Waterwijk	110	7,6%
Totaal	450	
Overige wijken van Lelystad		5,0%
Gemiddeld heel Lelystad		5,9%
Gemiddeld Flevoland		5,6%
Gemiddeld Midden-Nederland		4,6%
Gemiddeld Nederland		5,0%

Jeugdoverlast

De meldingen jeugdoverlast zijn in een paar jaar tijd gestegen van 430 per jaar naar 679 in 2021.

Percentage jongeren dat geregistreerd staat als verdachte van een misdrijf

Jongeren uit Lelystad staan opvallend vaak geregistreerd als verdachte van een misdrijf. In 2018 ging het om 2,8 procent van de inwoners met een leeftijd van 12 tot 25 jaar (landelijk 1,7%). Het gaat in Lelystad om 340 jongeren tot 25 jaar die verdacht werden van een misdrijf. Het ging hierbij het meest om vernielingen, diefstal, drugs en geweld. Jongeren denken zelf makkelijk over deze delicten en beschouwen ze niet als ernstig. Ook het bezit van messen onder jongeren is in de politiecijfers toegenomen. Een specifieke uitdaging in Lelystad is de beweging dat de straatcultuur steeds meer de scholen in komt.

De politie maakt zich vooral zorgen over de steeds jongere doelgroep die betrokken raken bij overvallen, straatroof en andere vormen van criminaliteit.

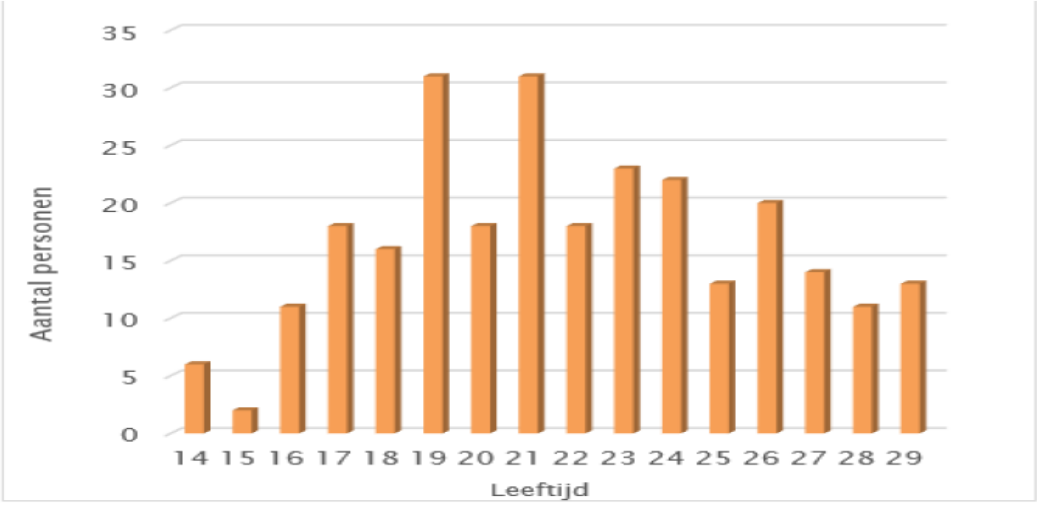

Tabel: politiecijfers 2018

Jonge aanwas

Bovenstaande signalen gaven aanleiding om in 2021 in het kader van het Regioprogramma **Straatwaarde(n)** een kwalitatief verkennend onderzoek naar het afglijden naar drugscriminaliteit onder jongeren uit te voeren. In de infographic (zie pagina 21) staan de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

Uit het onderzoek komt voort dat in Lelystad de gemiddelde leeftijd van personen die aan registraties gekoppeld zijn 22 jaar is met een minimumleeftijd van 14 jaar en een maximumleeftijd van 29.

Meer specifiek gaat het om[2]:

- jongeren met een diverse culturele achtergrond (Marokkaans, Turks, Zuid-Afrikaans, Antilliaans en Nederlands) die op straat in groepen hangen (Boswijk en Waterwijk)
- jongeren vanaf 13 jaar die betrokken raken bij kleine vergrijpen en jongens vanaf 15 jaar die betrokken worden bij de drugsscene (met name softdrugs), gebruiken en dealen
- jongeren met veel voorkomende risicofactoren en geen/weinig toekomstperspectief. Financieel hebben zij het vaak wat minder goed thuis en onzekerheid speelt een rol
- jongeren die aangetrokken worden door de status, snel geld verdienen en er daardoor bij kunnen horen.

In het groepsgesprek werd aanvullend aandacht gevraagd voor:

- kinderen die op zeer jonge leeftijd een hoog verzuim hebben op de basisschool
- kinderen die op zeer jonge leeftijd asociaal gedrag vertonen
- meiden als jonge aanwas
- kwetsbare jongeren die zich ontwikkelen van slachtoffer naar dader.

[2] Straatwaarde(n), RIEC, 2021

Harddrugs en jonge aanwas in Lelystad

RIEC

Kwalitatief verkennend onderzoek door het Regioprogramma Straatwaarde(n) van het RIEC Midden-Nederland

BOUWSTENEN VERKENNEND ONDERZOEK HARDDRUGS & JONGE AANWAS

1) Actuele straatinformatie

Twee groepssessies met 14 professionals + 6 individuele interviews → 20 professionals (Politie, samen-veilig, verslavingszorg, reclassering, onderwijs, leerplicht, boa, welzijn, jongerenwerk, gemeenten, jeugd- en gezinsteam)

2) Aanvullende (kwantitiatieve) data

Mediascan + Meld Misdaad anoniem meldingen + Politieregistraties

PROFIEL JONGE AANWAS

- Startleeftijd 15/16 jaar
- Kwetsbare jongeren (o.a. lvb, schoolverzuim, financiële onzekerheid)
- Vooral jongens (meisjes worden incidenteel gezien)
- Motivatie: verkrijgen status & snel geld verdienen
- Omvang onbekend
- Gebrek aan toekomstperspectief

VERSCHIJNINGSVORMEN DRUGS

- Zowel handel in soft- als harddrugs
- Werkwijze: via social media (o.a. Telegram) of dealertelefoons
- Weinig zicht op opslag- en versnijdingslocaties
- Locaties drugshandel: openbare plekken (parkeerterrein, winkelcentra, skatebaa, station) en school

SOCIALE VOEDINGSBODEM JONGE AANWAS

- Kwetsbare gezinnen (multiproblematiek)
- Ouderbetrokkenheid relatief laag
- Lage meldingsbereidheid
- Criminele familiestructuren
- Relatief hoog aantal (jeugdzorg) instellingen
- Kwetsbare wijken met weinig diversiteit
- Geweld steeds vaker gepaard met wapenbezit

PROFIEL NEGATIEVE ROLMODELLEN (NERO'S)

- Leeftijd vanaf 16/17 jaar
- Geen actieve rekrutering, jonge aanwas raakt betrokken via sociale relaties (familie, social media, straat)
- Blijven onder de radar, niet met politie in aanraking
- Door aanzien aanzuigende werking op jonge aanwas
- Jonge aanwas worden ingezet voor klusjes in de drugswereld

AANBEVELINGEN

- Zet in op regie vanuit gemeente & inzet op structurele samenwerking met partners
- Investeer in weerbaardheid ouders
- Investeer in toekomstperspectief en dagbesteding voor jongeren
- Geef actief een 'misdaad loont niet' signaal
- Investeer in meer diversiteit & initiatieven in wijken
- Ga de normalisering van drugs actief tegen

Meer informatie over Regioprogramma Straatwaarde(n)? Mail naar: straatwaarden@riec-mn.nl

Lokaal beeld van ondermijning en criminaliteit

In 2018 is voor Lelystad een ondermijningsbeeld opgeleverd door het RIEC. Hieruit blijkt dat Lelystad op plek twee van alle gemeenten in Midden-Nederland komt als het gaat om het geregistreerde drugsmisdrijven per 1.000 inwoners.[3] Andere verschijningsvormen die zich in aanzienlijke mate voordoen in Lelystad zijn: witwassen (o.a. investeren in vastgoed, dekmantelbedrijven, luxe levensstijl), mensenhandel en prostitutie (vormen van seksuele-, arbeids- en criminele uitbuiting en prostitutie), verschijningsvormen van fraude (waaronder woon- en adresfraude en toeslag- en uitkeringsfraude) en milieucriminaliteit (o.a. omkatten van afvalstoffen en visstroperij).

Professionals hebben destijds (2018) aangegeven dat zij het vermoeden hebben dat drugshandel op 'grote schaal' plaatsvindt in Lelystad, waarbij ook cocaïnehandel genoemd wordt. Zij meldden dat drugs vervoerd wordt per fiets, brommer, dat ook taxi's betrokken zouden zijn en dat de handel plaatsvindt op onder meer parkeerplaatsen, in horecagelegenheden, vanuit garages. Professionals zien jongeren die dealen en vermoeden dat het gros daarvan lokaal actief is. Tevens duidt men in het ondermijningsbeeld zogenoemde 'wijkkoningen' die bestempeld worden als spilfiguren binnen de drugshandel, onaantastbaar gedrag vertonen en een geweldsreputatie hebben. Volgens de professionals sturen deze spilfiguren de drugshandel aan. Bij de handel in verdovende middelen is er in Lelystad volgens hen ook sprake van intimidatie, bedreiging, geweld, vuurwapenbezit bij dealers.

Aandeel delicten in Lelystad Oost

Politiecijfers laten zien dat in 2021 zo'n 35% van alle delicten in Lelystad in Lelystad Oost plaatsvonden (zie oranje rijen).

	2018	2019	2020	2021
Lelycentre	48	49	51	19
Zuiderzeewijk	459	452	407	388
Gordiaan	534	492	524	444
Atol	269	245	251	220
Boswijk	348	379	311	341
Landerijen	156	232	175	177
Waterwijk	377	420	392	364
Bolder	276	318	318	307
Kustwijk	475	480	600	483
Botter	468	481	462	454
Centrum Lelystad Zuid	338	351	242	265
Lelystad Haven	284	337	273	272
Gemeente Lelystad	**4.045**	**4.243**	**4.010**	**3.743**

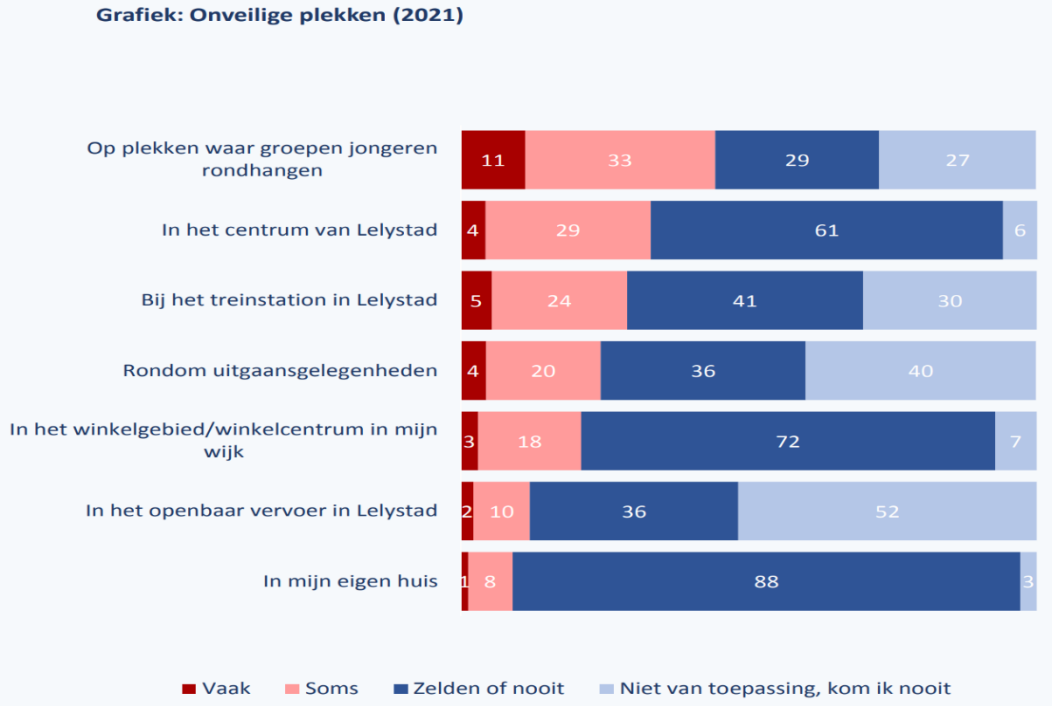
[3] Drugs en Jonge aanwas Lelystad, RIEC Midden-Nederland, augustus 2021

Bij nadere uitsplitsing van de politiecijfers valt met name het geweld en mishandeling in de diverse wijken van Oost op, net als het aantal woninginbraken in de Boswijk en Waterwijk. Verder valt het aantal overlastmeldingen jeugd op in de Waterwijk en de Atolwijk in 2021. In de Zuiderzeewijk zijn er relatief veel meldingen van drugsoverlast en drankoverlast.

Misdrijven	Zuider-zeewijk	Atol	Boswijk	Waterwijk	Totaal gemeente Lelystad
Criminaliteit totaal	388	220	341	364	3.743
Woninginbraken	7	7	14	14	113
Geweld	51	30	46	50	452
Mishandeling	30	20	20	25	232
Drugshandel,-vervaardiging,-bezit	7	5	7	5	101
Wapenhandel	5	1	4	4	37
Incidenten jongerenoverlast	51	60	43	82	678
Overlast drugs, drank	37	20	27	23	249
Incidenten verwarde personen	56	27	60	60	573

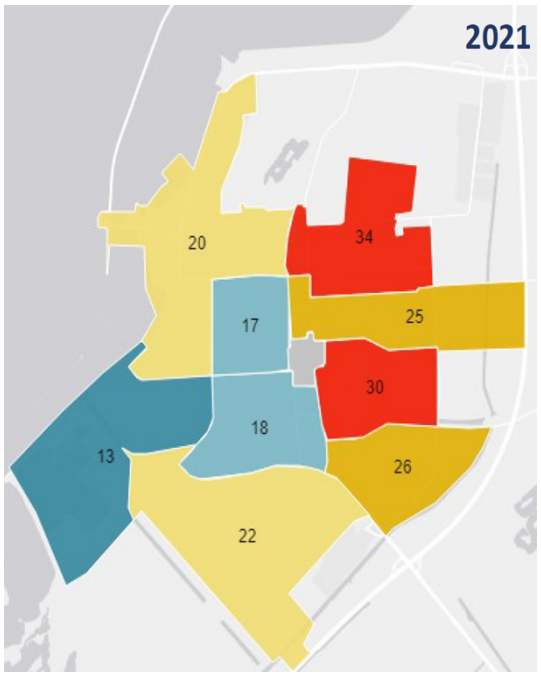
Gevoel van onveiligheid en criminaliteit

Uit onderzoek onder inwoners over Wonen, leefbaarheid en Veiligheid (onderdeel Veiligheid: Onderzoek Veiligheid 2021) blijkt dat inwoners zich vooral onveilig voelen op plekken waar groepen jongeren rondhangen.

Aantal

Tevens blijkt uit ditzelfde inwoneronderzoek dat het hoogste percentage 'onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt' in 2021 in de **Zuiderzeewijk** (34%), **Atolwijk** en **Boswijk** (30%) bestaat, terwijl het stedelijk gemiddelde 23% is.

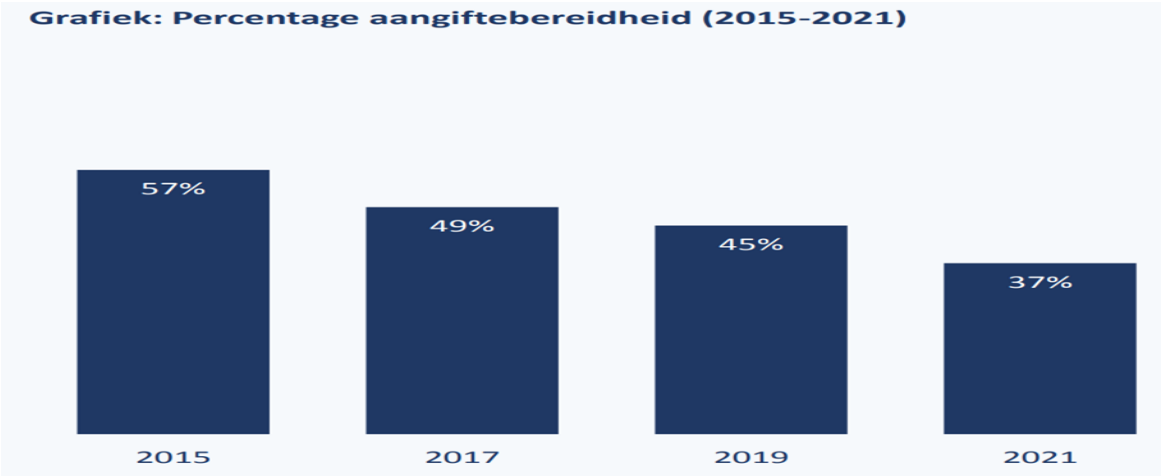

Andere opvallende punten:

- In 2021 geven meer inwoners aan dat er veel criminaliteit in de buurt is. Deze score is voor de bewoners van de Zuiderzeewijk en de Waterwijk/Landerijen het hoogst.
- Het percentage Lelystedelingen dat denkt dat de criminaliteit in de buurt is toegenomen is hoger in 2021 dan in 2019. In de Zuiderzeewijk is het percentage dat denkt dat de criminaliteit is toegenomen het hoogst.
- Het rapportcijfer voor de buurtveiligheid is in 2021 iets lager dan in 2019. In de Zuiderzeewijk het laagste rapportcijfer.
- In de Zuiderzeewijk hebben de meeste bewoners last van veel fysieke verloedering.
- Sociale verloedering is het hoogst is in de Zuiderzeewijk. In deze wijk ervaart men vooral veel overlast door buurtbewoners, drugs en rondhangende jongeren.

Aangifte bereidheid

De aangifte is de laatste jaren afgenomen. Opvallend is de relatief lage aangifte bereidheid met name met betrekking tot cyberpesten, hacken computers en bedreiging met lichamelijk geweld. Schaamte en angst spelen hier mogelijk een rol.

3.2 *Problematiek op vijf gebieden*

Op basis van de interviews met professionals, een groepsgesprek met jongeren uit Lelystad Oost en de cijfermatige analyses zijn grofweg vijf probleemgebieden naar voren gekomen die de huidige problematiek in Lelystad Oost kenmerkt. Hierbij merken we op dat het onderscheid tussen Lelystad Oost en andere delen van Lelystad niet altijd hard te maken is. Zo speelt onder andere mee dat er in Lelystad één grote middelbare school is waarop het overgrote deel van de jongeren in Lelystad zijn aangewezen, waardoor jongeren uit verschillende delen met elkaar in contact komen.[4]

1. Negatieve groepsdruk

Jongeren hebben behoefte om ergens bij te horen en perspectief te vinden voor de toekomst. Thuis en op school ontbreekt het voor veel van hun aan deze basis, maar **het gevoel van erbij horen krijgen ze wel bij criminele 'vrienden'**. Het gaat om groepen met een specifieke culturele achtergrond: Roma's, Marokkaans/ Turks en Surinaams/ Antilliaans. Jongeren worden ook **gechanteerd of geronseld om criminele activiteiten te ondernemen door leeftijdsgenoten**.

Een zorgelijke ontwikkeling is dat er steeds meer kwetsbare meisjes op de radar komen die onder druk worden gezet, gechanteerd of uitgebuit op seksueel gebied (en daarna soms zelf ook dader worden). We zien dat op steeds **jongere leeftijd** jongeren hiermee te maken krijgen en met name jongeren met **LVB-problematiek** zijn **gevoelig voor groepsdruk**.

Sociale media speelt bij het uitoefenen van groepsdruk een grote rol. Door de groepsdruk die jongeren ervaren zijn ze bang om melding te maken van gedrag van anderen, uit angst voor represailles. Hierbij speelt mee dat er (nog) beperkt zicht is op de doelgroep, **signalen niet altijd worden opgepakt, gedeeld en passend worden opgevolgd** (bijvoorbeeld in de digitale leefwereld).

De jongeren benoemen dat het belangrijk is om met de juiste vrienden om te gaan. Sommige jongeren hebben verkeerde vrienden. Zij bezwijken regelmatig onder de groepsdruk en maken daardoor foute keuzes, zoals pakketjes rondbrengen of vechten met andere jongeren. (Uit gesprek met jongeren)

2. Negatief of zorgelijk gedrag in vrije tijd

Jongeren vervelen zich waardoor ze zich gaan bezighouden met **vandalisme** (o.a. nabij basisscholen) en gaan hangen op straat. Vanuit deze activiteiten zijn jongeren makkelijker te bereiken voor klusjes van criminelen. Het aanbod van sport- en andere clubs sluit niet aan bij hun behoeften en jongeren **missen een geschikte plek** in hun buurt waar ze in hun vrije tijd terecht kunnen. Daar komt bij dat **grensoverschrijdend (seksueel) gedrag** toeneemt en dat **'klein' crimineel gedrag en drugsgebruik genormaliseerd** is.

[4] Strikt genomen zijn er drie reguliere middelbare scholen: Porteum (circa 3500), Aeres (circa 550) De Steiger, praktijkonderwijs (circa 218). Daarnaast is er nog een aantal Voortgezet Speciaal Onderwijs locaties, zij hebben een regionale functie.

Jongeren zelf geven aan dat Lelystad saai is. Jongeren onder 18 jaar missen plekken om uit te gaan omdat alles vanaf 18 jaar is. Ook benoemen ze dat faciliteiten die er zijn, zoals een voetbalveldje, vervallen zijn of 's avonds niet bruikbaar zijn omdat er geen straatverlichting is. Jongeren herkennen dat Drillrap ook in Lelystad onder jongens geregeld voorkomt. In de raps worden jongeren uitgedaagd om te vechten met een ander. Het wordt als zwak gezien om te vechten met een meisje. Daarom hebben meisjes er minder last van. Overigens benoemen de meiden dat er door meiden onderling wel geregeld gevochten wordt. Door de Drillraps lopen veel jongeren rond met messen op zak. De jongeren kennen veel jongeren die dat doen. 's Avonds voelen met name de meiden zich niet veilig op straat. (Uit gesprek met jongeren)

"We houden bijna geen kinderen aan die geen mes op zak hebben - ter verdediging. Iedereen heeft het gevoel onveilig te zijn, niemand wordt daadwerkelijk aangevallen." (Politie in groepsgesprek)

3. Kwetsbare gezinssituatie

Er is sprake van een cumulatie van factoren waardoor de **thuissituatie voor veel gezinnen kwetsbaar** is. Zo hebben veel gezinnen te maken met **schulden, armoede, GGZ-problematiek en huiselijk geweld**. Daarnaast zijn er **criminele families** waarbij **crimineel gedrag van generatie op generatie wordt overgedragen**. Sommige ouders zijn trots op het gedrag van het kind. Andere ouders hebben juist moeite om het gedrag te erkennen of ervaren schaamte vanwege dat gedrag waardoor kinderen het gevoel hebben verstoten te worden uit het gezin. Daarnaast zien we dat **ouders maar beperkte betrokkenheid bij hun kinderen tonen**.

Ketenpartners geven aan dat er meer informatie kan worden gedeeld om te komen tot een passender aanpak. Zo is het niet vanzelfsprekend dat **signalen** over huiselijk geweld vanuit niet strafrechtelijke partners (op passende wijze) **worden gedeeld;** terwijl dit soms wel samenhangt met mogelijk crimineel gedrag.

Bij huisbezoeken van de gemeente geven ouders een positief signaal af dat de gemeente jongeren aanspreekt op het niet werken en/of leren maar geven aan zelf machteloos te zijn de jongeren actief te bewegen op het spoor van leren en/of werken.

Een jongere benoemde dat jongeren eerder de criminaliteit in gaan als hun ouders ook crimineel zijn. (Uit gesprek met jongeren)

"Ouders weten ook niet wat speelt, problematiek van de gezinnen (eenoudergezinnen, verslaafde ouders, armoede) is grote oorzaak van grensoverschrijdend gedrag van kinderen." (school in groepsgesprek)

"We nemen ook broertjes en zusjes mee, maar AVG technisch is dat moeilijk." (uitvoeringspartij in groepsgesprek)

4. Beperkte inzet en zwakke positie school

In het voortgezet **onderwijs** is er **veel crimineel gedrag zoals dealen, afpersen (o.a. jongens richting zwakke meisjes), wapenbezit en vechtpartijen**. Scholen **signaleren** deze ontwikkelingen en fenomenen naar eigen zeggen goed, maar er wordt **niet altijd passende doorverwijzing en opvolging** aan gegeven, ook door een gebrek aan adequate routing. Daar komt bij dat scholen soms **handelingsverlegen** zijn om te acteren op signalen, bijvoorbeeld door dit te bespreken met de ouders.

Vaak worden in het basisonderwijs al eerste signalen opgevangen over leerlingen die zich op latere leeftijd verder ontwikkelen richting de criminaliteit. Het begint op het basisonderwijs met zaken als verzuim, gedragsproblematiek of problemen thuis. Hier wordt nog onvoldoende tijdig ingegrepen. Ook de overdracht richting het Voortgezet Onderwijs kan nog worden verbeterd.

In het Voortgezet Onderwijs neemt het Porteum een bijzondere positie in. Het Porteum is fusieschool van 3 scholen tot één grote schoolcampus met circa 3.500 leerlingen. Het Porteum is in 2021 officieel van start gegaan. Sinds de start van Porteum worden er zorgen geuit over de veiligheid tussen (groepen) leerlingen en voor medewerkers op de campus. Dit vraagt om een specifieke aanpak, mede omdat ouders weinig keus hebben welke school ze kiezen voor hun kind. Jongeren die voorheen naar **speciaal onderwijs** gingen, komen nu terecht **in het regulier onderwijs**. Echter, het regulier onderwijs heeft niet altijd de middelen om deze jongeren goed te ondersteunen.

Daarnaast zien we **veel thuiszitters** en jongeren die **verzuimen** van school. Verzuim is een belangrijke voorspeller van een negatieve, zorgelijke ontwikkeling bij een kind. Het ontbreekt aan een convenant voor **informatie-uitwisseling** met primair onderwijs, waardoor niet preventief gekeken kan worden naar broertjes en zusjes van jongere die bekend zijn vanwege (mogelijk) crimineel gedrag.

De jongeren geven aan dat op school heel makkelijk aan genotsmiddelen, zoals snus[5] en softdrugs, te komen is. Dealers lopen rond en zijn bij iedereen bekend. De jongeren die dit doen, verdienen snel geld en dat is soms aantrekkelijk. Ook benoemen de jongeren dat het moeilijk is om een leuke stageplek te vinden, die past bij hun interesse. (Uit gesprek met jongeren)

5. Beperkt gezag

Het beperkte gezag komt tot uitdrukking in laat ingrijpen. Dit wordt veroorzaakt doordat met name een capaciteitstekort op deze aanpak is bij de politie en de lokale PGA. Hoewel de totaalformatie bij de politie op niveau is, moet deze met grote regelmaat ingezet worden op andere knelpunten. Het knelpunt bij de lokale PGA is dat er in de basis te weinig casusregie is. Daarnaast is er een gebrek aan ondersteuningsmogelijkheden bij de uitvoeringspartners, die daardoor niet optimaal uitvoering kunnen geven aan hun begeleidende taken.

[5] Nicotinezakjes, zie ook https://www.trimbos.nl/kennis/roken-tabak/nicotinezakjes-en-snus/ en Verkoopverbod of niet: jongeren kopen massaal snus (nos.nl)

"Ik maak me zorgen om de stijging van meldingen in combinatie met de tekorten aan personeel, er zijn maar twee jeugdagenten. Er is niet genoeg mankracht om actief te kunnen verwijzen, er worden reprimandes gegeven in plaats van echt aanpakken." (Ketenpartner)

3.3 *Wat betekent dit voor de aanpak?*

Wat staat ons nu te doen als het gaat om jongeren in kwetsbare wijken meer perspectief en veerkracht te geven opdat voorkomen wordt dat ze in de criminaliteit belanden of daarin verder afglijden?

Lelystad ziet 4 uitdagingen c.q. opdrachten:

1. Zorgen dat jongeren uit deze wijken echt gelijke kansen krijgen. Dit betekent dat:
    - het mogelijk moet zijn om achterstanden in te lopen door stabiele opgroei omgeving, goede scholing, stages en banen.
    - het ongelijk en oneerlijk behandelen bij stages en op de arbeidsmarkt meer prioriteit moet krijgen
    - vrije tijdsaanbod, hulp en ondersteuning beter aan moet sluiten op de behoefte van deze jongeren.

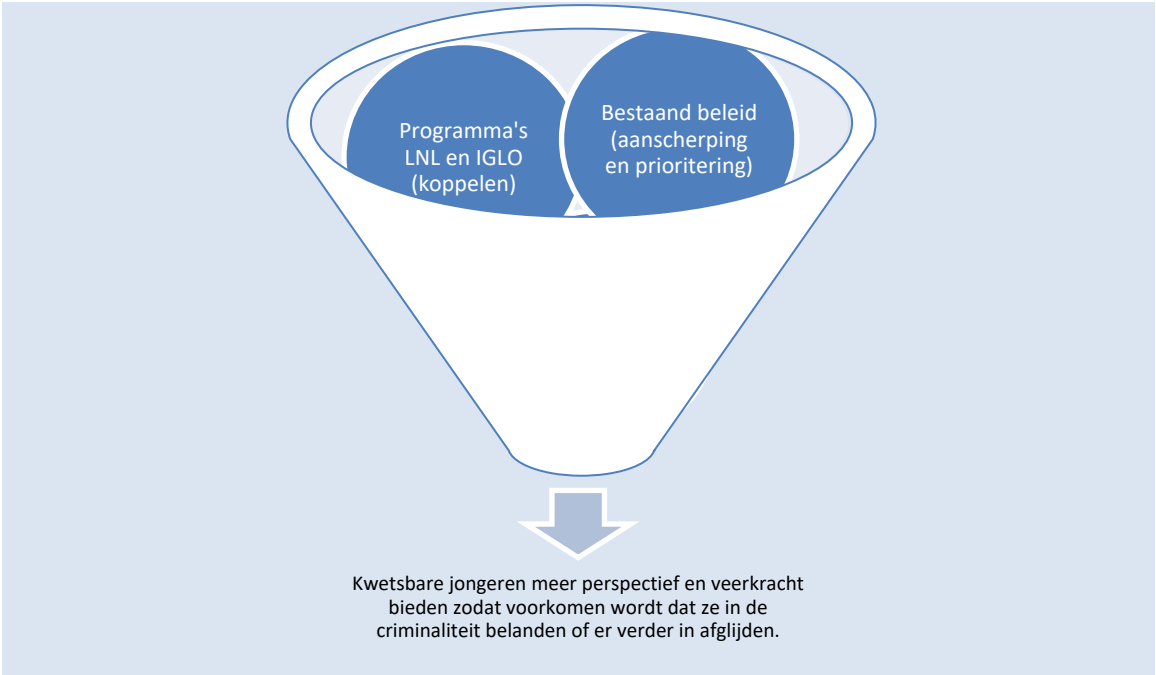
2. Zorgen dat wie niet wil, maar (groot risico loopt) er in 'getrokken' wordt/te worden, beter wordt beschermd en geholpen. Dit betekent dat:
    - kwetsbare jongeren en gezinnen met een hoog risicoprofiel de professional en de overheid weer moeten gaan vertrouwen.
    - er eerder proactief gehandeld wordt op het moment dat lokale partners signalen ontvangen over jongeren en gezinnen die risico lopen om richting criminaliteit te bewegen.
    - er een veilige weg naar buiten, passende hulpverlening en een goed alternatief perspectief geboden moet worden.
    - dat veel meer zichtbaar gemaakt moet worden wat er gebeurt als je ervoor kiest in de zware criminaliteit terecht te komen.

3. Zorgen dat wie zelf 'kiest' voor een criminele carrière afgeschrikt wordt. Dit betekent dat:
    - sneller repressief opgetreden moet worden. En andere familierelaties ook onder de loep nemen.
    - de samenleving een grotere rol moet spelen in signalering en melding/aangifte (en dat doen ze alleen als ze meer vertrouwen hebben in de overheid, politie en justitie)
4. Uitdragen dat samenleven niet vrijblijvend is. Dit betekent dat:

- mensen, en dus ook jongeren, meer op hun burgerschap aangesproken moeten worden om een bijdrage aan de samenleving te leveren.

Samenhang met Preventie met gezag

Bovenstaande elementen zijn allemaal van belang om verder te komen om de kinderen en jongeren van Lelystad Oost gezond en kansrijk op te laten groeien. Een aantal elementen vallen buiten de scope van Preventie met gezag. De aandachtspunten pakken we op in samenhang met de programma's van Lelystad Next Level en de Integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost. De inzet in en koppeling met deze programma's kunnen de aanpak van Preventie met Gezag versterken. Een naschoolse programmering (vanuit de inzet School en Omgeving) en een betere woonomgeving (vanuit de inzet Volkshuisvestingsfonds) en) kan bijdragen aan meer perspectief en veerkracht van jongeren. Daarnaast komen meer specifiek een aantal aandachtspunten terug in dit plan van aanpak van Preventie met gezag.

4 Focus van de doelgroep en de actielijnen

Om jongeren in kwetsbare wijken meer perspectief en veerkracht te verkrijgen, zetten we in op het wegnemen van de voedingsbodem voor criminaliteit en vergroten van de weerbaarheid.

Het beeld van de situatie en de probleemanalyse hebben geleid tot een scherper beeld van de doelgroep en de actielijnen. Er zijn vier actielijnen tot stand gekomen:

1. **Beeld op orde**
2. **Versterken weerbaarheid: thuis, op school en online**
3. **Positieve perspectieven bieden**
4. **Grenzen stellen**

Daarnaast hebben we geconstateerd dat we nog aan het begin staan van een echte gezamenlijke aanpak. Daarom hebben we ook de proceslijn 'Samen bouwen aan een programma aanpak' opgenomen.

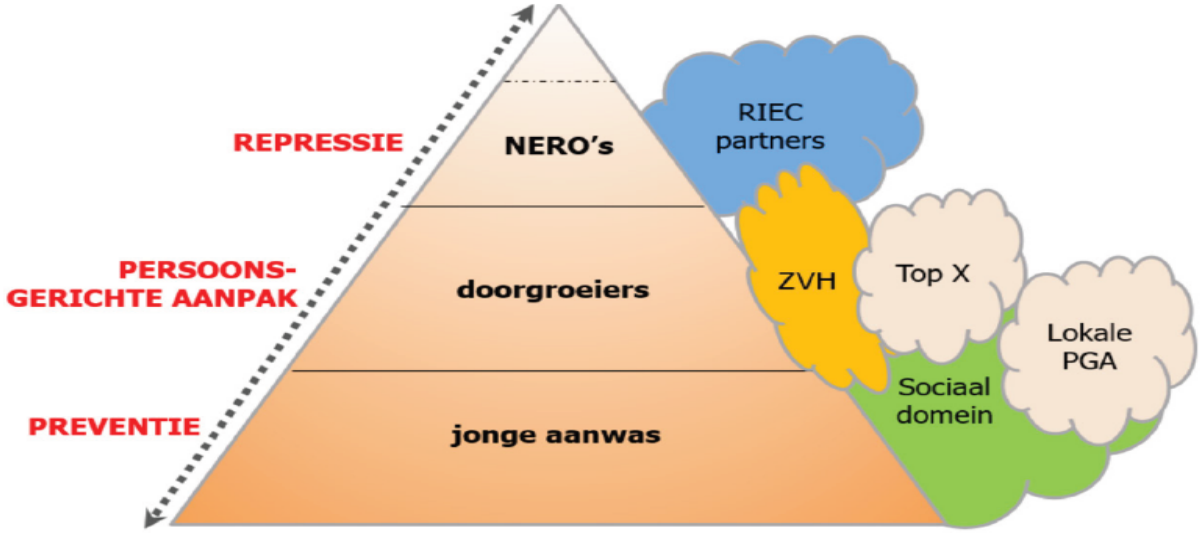
4.1 Focus van de doelgroep

Met Preventie met Gezag wordt ingezet op die groep die door gebrek aan perspectief hoog risico loopt om (op termijn) in contact te komen met criminaliteit, er toch voor 'kiest' voor een criminele carrière of zodanig beïnvloed wordt door zijn omgeving om deze 'keuze' te maken.

In dit plan wordt onderscheid gemaakt tussen interventies op 3 groepen: jonge aanwas, doorgroeiers en negatieve rolmodellen:

Jonge aanwas	• (Doorgaans) tussen 8-23 jaar • Nog geen criminele carrière in de (hard)drugshandel (max 2 delicten Opiumwet) • Geen impact op wijkniveau • Minimaal 2 risico indicatoren aanwezig:(a) schulden, (b) kwetsbare gezinssituatie (denk aan psychische problematiek, opvoedproblemen) (c) sociale omgeving die crimineel actief is (dwz. vrienden/jeugdgroep criminele familierelaties), (d) middelengebruik (soft/harddrugs), (d) schoolverzuim, (d) gedragsproblemen, (e) beïnvloedbaar, (f) zucht naar status en geld • Vervult (nog) geen of een minimale rol, veelal 'kleinere 'klusjes' (pakketjes aannemen, op uitkijk staan etc.)
Doorgroeiers	• (Doorgaans vanaf) 15 jaar • Beginnende criminele carrière in de (hard)drugshandel (minimaal 3 drugsdelicten en signalen dat hij/zij zich bezig houd met cocaïnehandel) • Beperkte impact op wijkniveau • Eén of meer indicator(en) van jonge aanwas kunnen aanwezig zijn. Er zijn signalen waaruit blijkt dat hij/zij een criminele carrière in (minimaal) de cocaïnehandel

	ambieert en er zijn signalen van onverklaarbaar bezit van luxe goederen. Hij/zij is lokaal actief qua dealgedrag en is een bekende van professionals (politie/zorg). • Vervult (vermoedelijk) een rol in het (zelf versnijden en) dealen en is zelf mobiel (bijvoorbeeld dmv een fiets, e-bike, scooter, auto etc.)
Negatieve rolmodellen (Nero)	• (Doorgaans vanaf) 18 jaar • (Gevestigde) criminele carrière in de (hard)drugshandel. Drugshandel is een aanzienlijke bron van inkomsten • Waant zich onaantastbaar, heeft duidelijk aanzie bij jonge aanwas/doorgroeiers, heeft onverklaarbaar vermogen (mogelijk in het buitenland, verwevenheid bovenwereld (bijv. witwassen), relatie met doorgroeiers. • Er zijn signalen dat hij/zij een schakel is in groter cocaïnenetwerk. Twee typeringen zijn hier mogelijk: 1) 'Zichtbare' Nero's in de wijk (denk aan 'patsers' die luxe goederen showen in de wijk). 2) 'Onzichtbare' Nero's (bevoorrading van dealers bijvoorbeeld, blijven onder de radar, witwas relaties)

Figuur 1: Wie praat, die gaat 3.0 (2022)

In Lelystad Oost concentreert de problematiek zich vooral op de doelgroep **jonge aanwas** en **doorgroeiers**. Daarom zal de aanpak zich vooral richten op jonge aanwas en doorgroeiers.

De afbakening van de doelgroep is geen lijn die zeer strikt gehanteerd moet worden, maar waar enige mate van flexibiliteit bij komt kijken om te voorkomen dat iemand tussen wal en schip raakt.

4.2 *De uitgangspunten voor de aanpak*

Wijkaanpak nieuwe stijl: het is én-én

Preventie met gezag is onderdeel van de Integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost. Deze wijkaanpak nieuwe stijl helpt om ondermijnende criminaliteit te voorkomen, als onderdeel van bredere preventieve inspanningen. Bij een brede wijkaanpak zijn het bieden van kansen en het organiseren van een pakkans twee kanten van dezelfde medaille. Het is met andere woorden nodig dat – juist onder moeilijke sociaaleconomische omstandigheden – de overheid samen met partners in direct contact met burgers helpt en perspectieven biedt, maar ook grenzen stelt als de omstandigheden dat vragen. [6]

Inzet op wat werkt en lerende aanpak

Het vertrekpunt van Preventie met Gezag Lelystad Oost om in te zetten op wat werkt in de Lelystadse context. Er liggen veelbelovende en bewezen effectieve bouwstenen waarmee kan worden voorkomen dat jeugdigen en jongvolwassenen in Lelystad Oost de (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit ingaan of hier verder in afglijden. Op lange termijn moet dit bijdragen aan een veiliger Lelystad Oost. Voorbeelden hiervan zijn de interventies en maatregelen zoals de buurtvaders, ondersteuningsteams in het onderwijs, jeugdboa, jeugdpolitie, PGA en TOPX aanpakken.
Vanzelfsprekend zetten we daar waar nodig in op nieuwe veelbelovende interventies met als doel deze bouwstenen aan elkaar te verbinden en uiteindelijk een heel huis te bouwen. We kijken hiervoor goed naar de ervaringen elders in andere gemeenten en bij onze partners lokaal en regionaal. Vanuit de gemeente realiseren we regie om de samenhang en verbinding tussen de huidige en nieuwe Interventies te versterken.

Levensloopbenadering

Vanuit sociaal beleid en de relevantie wetenschappelijke inzichten sluiten we aan bij de levenslooplijn. Er zijn bepaalde momenten in het leven van mensen die heel bepalend zijn voor de keuzes die ze maken. In dit plan is specifiek aandacht voor twee momenten in het leven van kinderen en jongeren: van basis- naar het voortgezet onderwijs en school (van 12- naar 12+) naar werk en volwassenheid (16+). Een mooi voorbeeld van wat we nu al doen is School 's cool waarbij vrijwillige coaches kwetsbare kinderen van groep 8 begeleiden van de basisschool naar het voortgezet onderwijs. Hierdoor worden onderwijsachterstanden en uitval voorkomen. Onlangs is de 16e groep van start gegaan en tot nu toe is van alle jongeren die aan het project mee hebben gedaan nog niemand eerder gestopt met school.

Elke doelgroep kenmerkt zich verschillend. Naast het verschil in de fasen van hun criminele carrière, kenmerken de groepen zich doorgaans door verschillende levensfasen. Vanuit de literatuur weten we dat in verschillende levensfasen van jongeren bepaalde risicofactoren een prominentere rol gaan spelen. Zo blijkt bij jongeren rond 12 jaar oud met name de relatie met familie het sterkst samen te hangen crimineel gedrag en hun eigen houding. Bij jongeren tussen de 14 en 17 jaar oud hangt hun crimineel gedrag juist sterker samen

[6] Preventie met gezag, een strategie voor weerbare wijken, Aanjaagteam ondermijning, Den Haag, februari 2021

met relaties met leeftijdsgenoten en school.[7] De risicofactoren veranderen zodoende over tijd - ook wel dynamische risicofactoren genoemd – wat vraagt om een passende aanpak, afgestemd om de levensfasen én de dynamische risicofactoren. Uit de literatuur naar jeugdcriminaliteit is bekend dat de kans op recidive aanzienlijk verminderd door aan te sluiten bij de behoeften en risicofactoren die op dat moment spelen.[8] Daarbij is het van belang om doorlopende zorg en ondersteuning te bieden, zowel aan de jongere als het netwerk, om zo goed mogelijk bij de risicofactoren aan te blijven sluiten.

Daarnaast speelt mee dat een effectieve aanpak van jonge aanwas gericht moet zijn op meerdere elementen. Het bewezen succesvolle IJslands Preventiemodel stelt dat voor het bieden van een kansrijke omgeving voor kinderen om in op te groeien, het belangrijk is om in te zetten op de elementen gezin, school, peers (leeftijdsgenoten en vrienden) en vrije tijd.[9]

Betrokkenheid van en gericht op het systeem

Een deel van de jongeren komt terecht in de criminaliteit omdat zij van huis uit crimineel gedrag als voorbeeld hebben gekregen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat kinderen die opgroeien in de criminaliteit zelf ook een hoger risico lopen om in de criminaliteit terecht te komen. Dit wordt ook wel het Dalton-effect genoemd.[10] Uit onderzoek blijkt dat de kans dat dit effect optreedt groter is als het aantal risicofactoren toeneemt tot vier of meer.[11] In deze vaak gesloten familiesystemen is er sprake van huiselijk geweld, wordt criminaliteit genormaliseerd en worden opleidingen doorgaans als minder noodzakelijk gezien omdat het 'carrièrepad' al uitgestippeld is.[12] Dit is ook de reden dat dit plan niet uitgaat van symptoombestrijding, maar ook echt met het gezinssysteem en hun omgeving, de voedingsbodem, aan de slag gaat. Hieruit volgt dat er gekeken wordt naar wat de jongeren nodig hebben om voor een alternatief perspectief te kunnen gaan.

Op alle niveaus de neuzen dezelfde kant op

Deze doelgerichte aanpak vraagt de samenwerkingscoalitie om de opgave centraal te stellen. Het vraagt tevens van de samenwerkingspartners dat ze dit ook uitdragen en organiseren binnen hun eigen organisatie zodat iedereen, zowel op bestuurlijk, tactisch en uitvoerend niveau, werkt aan dezelfde doelen. En ook het benodigde mandaat voor zijn of haar rol heeft om stappen te zetten.

---

[7] Van der Put, C. E., Deković, M., Stams, G. J. J. M., Van Der Laan, P. H., Hoeve, M., & Van Amelsfort, L. (2010). Changes in Risk Factors during Adolescence. Criminal Justice and Behavior, 38(3), 248–262. https://doi.org/10.1177/0093854810391757

[8] Webster, C. D., Hucker, S. J., & Bloom, H. (2002). Transcending the Actuarial Versus Clinical Polemic in Assessing Risk for Violence. Criminal Justice and Behavior, 29(5), 659–665. https://doi.org/10.1177/0093854802236736; Borum, R. (2003). Managing at-risk juvenile offenders in the community: Putting evidence-based principles into practice. Journal of contemporary criminal justice, 19(1), 114-137. https://doi.org/10.1177/1043986202239745

[9] Opgroeien in een kansrijke omgeving | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl)

[10] Nanninga, M. (2006). Prediagnostiek (afstudeerscriptie Leergang Recherchekunde, Amsterdam); Ferwerda, H. (2016). Criminele jeugdgroepen als kraamkamer voor de onderwereld. Het Parool, 4 januari

[11] Broek, A. van den, E. Kleijnen & S. Bot (2012). Kwetsbare gezinnen in Nederland. Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

[12] Criminaliteit binnen familienetwerken - Het CCV

4.3 *Actielijn 1. Beeld op orde*

Doel

De intensievere aanpak van jonge aanwas start met het beter in beeld krijgen van de problematiek en de doelgroep, opdat deze personen vroegtijdig wordt gesignaleerd en problemen passend geadresseerd. We zetten in op beter zicht op de (potentiële) doelgroep in Lelystad Oost door intensivering van signalering en structurele informatie-uitwisseling tussen verschillende betrokken partners van onderwijs, veiligheid en sociaal domein om te kunnen komen tot de nodige en effectieve integrale aanpak.

Beschrijving aanpak

- We zetten in op **meer bewustwording** over signalen en melden van problematiek rondom jonge aanwas en criminaliteit bij inwoners, scholen, maatschappelijke organisaties en ondernemers. We versterken deze kennis bij de partners in de keten en zorgen dat ze weten hoe deze signalen te melden en passend op te volgen. Daarnaast **hercontracteren** we partners mbt de bestaande afspraken inzake de meldcode en verzuim.
- We **versterken de informatiepositie** van de gemeente en betrokken partners. We verdiepen het maatschappelijke beeld van de problematiek en de doelgroep en zorgen – binnen wet- en regelgeving, convenanten en samenwerkingsafspraken - voor meer structurele en integrale informatie-uitwisseling over individuele jongeren maar ook gezinnen. We completeren het lokale beeld van verschillende partners door op gestructureerde wijze signalen van (potentiële) jonge aanwas en criminaliteit bij elkaar te brengen.
- Voorts zetten we in op het beter in beeld krijgen van **actuele fenomenen, trends en ontwikkelingen** onder jongeren op straat, in buurten en wijken, en in de online wereld door meer bewustwording en kennisdeling bij professionals en burgers.

Een effectieve aanpak vraagt om de volgende interventies:

- Om te komen tot een versterkte informatiepositie zodat vroegtijdig kan worden doorverwezen en ingegrepen zet de gemeente de volgende interventies en maatregelen in:
    1. We zetten in een stevige **regiefunctie** waarin de informatie-uitwisseling (kwalitatief en kwantitatief) op een next level kan komen zodat eerder en beter beeld is van de situatie met betrekking tot (potentiële) jonge aanwas. Mogelijk wordt aangesloten op de monitor Fluïde netwerken[13] om de wisselende groepssamenstellingen beter te kunnen volgen.
    2. Er wordt ingezet op **informatie en bewustwordingscampagnes** over ondermijning, criminaliteit en jonge aanwas onder ouders, bewoners, scholen ondernemers en maatschappelijke organisaties.
    3. Jongerenwerkers, BOA's op straat en andere ketenpartners krijgen een **opfris-training** over het **herkennen van signalen van criminaliteit en jonge aanwas** en vervolgens hoe en waar deze zorgen

[13] De monitor Fluïde netwerken is een analyse-instrument. Het is een uitbreiding van de applicatie PGAx, dat informatiedeling bij domein overstijgende problematiek mogelijk maakt en veel veiligheidshuizen en gemeentes gebruiken

te melden en waar nodig anders op te volgen. Zo wordt het aantal ogen en oren op straat vergroot en kan vroegtijdiger een passende aanpak worden ingezet.

4. Er wordt ingezet op het **versterken en doorontwikkelen** van het **meldpunt ondermijning**. Dit is nu nog een intern gemeentelijk meldpunt, maar wordt een extern meldpunt en draagt zo ook bij aan de awareness.

Beoogde resultaten

- Een basisstructuur met betrokken partners over integraal uitwisselen van (kwalitatieve en kwantitatieve) informatie en signalen.
- Groter aantal meldingen van inwoners en organisaties.
- Kennisverbetering bij ketenpartners op straat, bij gezinnen thuis, op scholen en online.
- Er is een gedeeld beeld (kwalitatief en kwantitatief) over de actuele stand van zaken van de jonge aanwas, doorgroeiers en negatieve rolmodellen in Lelystad en hoe ze zich tot elkaar verhouden. Hiertoe wordt informatie, kennis en expertise tussen de partners onderling gedeeld. Uitdagingen rondom informatiedeling zijn getackeld.
- Beter zicht op (criminele) familienetwerken
- Zicht op nieuwe trends en ontwikkelingen (zoals gebruik van snus).

Wat hebben we hiervoor nodig?

x 1.000 euro (excl. BTW)	2022	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Toelichting
Beeld op orde							
Activiteiten ter bevordering van meldingsbereidheid en de maatschappelijke weerbaarheid (inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties) *Intensiveren*	-	10	10	10	10	10	Divers activiteiten zoals MMA campagnes, Week van de Veiligheid etc.
Doorontwikkelen meldpunt Ondermijning *Intensiveren*	-	10	10	10	10	10	Meldpunt uitbreiden met extern meldpunt.
Training professionals (concierges, mentoren etc.) tbv herkennen signalen van ondermijning/jonge aanwas *Vernieuwen*	-	15	15	15	15	15	Divers aanbod
Awareness training ouders	-	15	15	15	15	15	Divers aanbod

Vernieuwen							
Totaal 2023 – 2027 = 200	**-**	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**	

4.4 *Actielijn 2. Versterken van weerbaarheid: thuis, op school en online*

Doel

Het vroegtijdig versterken van opvoedkracht en weerbaarheid van jongeren en kwetsbare gezinnen, het versterken van school als centrale plek en het vergroten van digitale weerbaarheid van jongeren. Om daarmee te voorkomen dat kinderen en jongeren (door)groeien in crimineel gedrag.

Beschrijving aanpak

1. Door een **vroegtijdige inzet in gezinssystemen** wordt voorkomen dat kinderen en jongeren vastlopen in hun ontwikkeling en afglijden richting criminaliteit. We zetten proactief en systematisch in op vroegtijdige ondersteuning van ouders die moeite hebben met de opvoeding van hun kind, weinig zicht hebben op hun kind en/of de ernst van situaties niet goed inzien. We leren kwetsbare ouders hun kinderen grenzen te stellen en op te treden, maar vooral om ook positief op te voeden en hun kind te helpen zichzelf positief te ontwikkelen. Ook hierbij aandacht voor terugdringen van uitkeringsafhankelijkheid om te voorkomen dat niet werken en/of niet leren de norm is.
2. Scholen zijn een belangrijke vindplaats voor kinderen die vastlopen in hun ontwikkeling en negatief, risicovol gedrag ontwikkelen. We zetten in op **verbeterde lokale samenwerking tussen scholen en (actieve) jeugdpreventiepartners**. Daarnaast versterken we de bestaande ondersteuningsstructuur opdat scholen beter signaleren en meer handelingsbekwaam worden. In het voortgezet onderwijs wordt het jongerenwerk versterkt, zodat ook in het voortgezet onderwijs meer oren en ogen zijn op belangrijke wisselmomenten (pauze en einde schooldag). De aanpak dient kennis te geven van de unieke positie van campus Porteum.
3. We moeten meer inzicht krijgen in de online leefomgeving van de jongeren om te kunnen anticiperen waar nodig. We **zetten in op bewustwording en weerbaarheid onder jongeren**: positief gebruik van social media maar ook hoe herken ik foute zaken en gevaar en hoe ga ik daar mee om?

Een effectieve aanpak vraagt om de volgende interventies

1. We **intensiveren de bestaande en laagdrempelige inzet op kwetsbare gezinnen** en kijken daarbij naar erkende interventies, zoals SNAP, Alles Kidzzz, SPRINT, Ouderschap met liefde en grenzen of BASTA! En maken gebruik maken van goede voorbeelden uit Straatwaarde(n)[14].

[14] Het regioprogramma Straatwaarde(n) dat valt onder de Veiligheidsregio Midden-Nederland faciliteert de ketenpartners zowel lokaal als op districtelijk/ regionaal niveau bij het terugdringen van de aanwas in de cocaïnehandel in Midden-Nederland en jaagt ene aanpak aan.

2. **Versterken en uitbreiden capaciteit OndersteuningsTeams** in het Primair Onderwijs. Vanuit het traject 'Versterken van de basis' wordt op dit moment extra capaciteit in de OndersteuningsTeams geleverd op de basisscholen in de Waterwijk en Boswijk; met de middelen uit Preventie met Gezag wordt tevens ingezet op uitbreiding van capaciteit in de Zuiderzeewijk en Atolwijk.
3. **Extra inzet van jongerenwerk in het voortgezet onderwijs**, met focus op Porteum. Deze extra inzet is gestart vanuit NPO-middelen en wordt nu gecontinueerd. Jongerenwerkers zijn actief in pauzetijden en na schooltijd in en rondom de scholen. Zij kunnen signalen oppakken, in contact komen met jongeren, begeleiding bieden aan jongeren of hen doorverwijzen naar andere voorzieningen.
4. **Intensivering van de verzuimaanpak in Lelystad Oost**. Hiermee wordt het mogelijk om met het team leerplicht meer aanwezig te zijn op basisscholen in Lelystad Oost zodat nog vroegtijdiger geacteerd wordt op verzuim onder de risicogroep.
5. Betrokken partners gaan **de digitale leefomgeving van jongeren beter leren kennen en begrijpen,** zodat ze ook kunnen inspelen op de kansen en risico die de online wereld biedt. Dit werkterrein staat nog in de kinderschoenen en vergt nog verdieping.
6. Er wordt een **keuzemenu** ontwikkeld voor scholen met specifieke lesprogramma's en trainingen voor leerlingen en professionals gericht op **het vergroten van (digitale) weerbaarheid en het vergroten van schoolveiligheid.** Scholen kunnen daarmee zelf kiezen welke training of lesprogramma aansluit bij hun leerling populatie. Denk aan Kapot Sterk!, Training digitale weerbaarheid, lessen digitale veiligheid van Halt of deskundigheidsbevordering van schoolprofessionals, etc.

Beoogde resultaten

- Verminderen aantal kinderen dat langdurig of voortijdig uitvalt uit school.
- Vergroten weerbaarheid bij kinderen.
- Afname van eerste delicten door kinderen.
- Vergroten opvoedkracht van kwetsbare ouders.
- Kortere lijnen tussen de onderwijs-veiligheid- sociaal domein.
- Professionals in het onderwijs weten waar op te letten en hoe te handelen bij zorgen over jonge aanwas.
- Vergroten van digitale weerbaarheid van kinderen en jongeren.

Wat hebben we hiervoor nodig?

x 1.000 euro (excl. BTW)	2022	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Toelichting
Versterken weerbaarheid							
Gezinsbegeleiding en systeeminterventies *Intensiveren en vernieuwen*	-	100	100	100	100	100	Betreft 1 fte.

Uitbreiden capaciteit OndersteuningsTeams in het PO in Zuiderzee- en Atolwijk *Intensiveren*	-	160	160	160	160	160	Betreft gezamenlijk 1,6 fte
Voortzetting jongerenwerk in het VO *Voortzetten*	-	100	100	100	100	100	Betreft 1,2 fte Voortzetten incidenteel (vanuit NPO gefinancierd tot een met 2022)
Uitbreiding project School 's Cool naar de doelgroep (potentiële) jonge aanwas *Intensiveren*	-	25	50	50	50	50	Trajectprijs 1.000 euro.
Intensiveren verzuimaanpak *Intensiveren*	35	75	75	75	75	75	Betreft 1 fte.
Keuzemenu voor scholen met gerichte lesprogramma's en trainingen voor leerlingen en professionals *Voortzetten en vernieuwen*	15	50	50	50	50	50	Divers aanbod
Deskundigheidsbevordering en aanpak digitale weerbaarheid *Vernieuwen*	-	25	25	25	25	25	Divers aanbod
Totaal 2022 – 2027 = 2.265	**50**	**535**	**560**	**560**	**560**	**560**	

4.5 *Actielijn 3. Positieve perspectieven bieden*

Doel

Het huidige aanbod van begeleiding en activiteiten is niet altijd voldoende en passend voor wat de doelgroep nodig heeft. Jongeren missen een eigen plek in de wijk en vinden onvoldoende aansluiting bij bestaande activiteiten en organisaties voor vrijetijdsbesteding. We werken toe naar een meer vraaggerichte benadering om een passend aanbod te creëren, waarbij ook ruimte is voor maatwerk. De afstand tot de arbeidsmarkt is groot en vaak ontbreekt het aan de benodigde motivatie, kennis en vaardigheden om in een reguliere werkomgeving te (blijven) functioneren. We zetten daarom in op interventies (in de wijk, sport, cultuur, opleiding en dagbesteding) die aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep en hun talenten.

Beschrijving aanpak[15]

1. Er worden meer **laagdrempelige ontmoetingsplekken** voor jongeren in de wijken van Lelystad Oost gerealiseerd. Dit is een duidelijke wens vanuit jongeren zelf. We bieden jongeren zo de mogelijkheid om niet op straat te hangen op de momenten dat ze niet thuis kunnen en of willen zijn, maar in plaats daarvan een positieve omgeving waar ze in aanraking kunnen komen met positieve activiteiten en rolmodellen. Ook kunnen professionals via dit soort ontmoetingsplekken meer feeling houden met jongeren en vertrouwensbanden opbouwen. Verder kunnen ze jongeren op straat een locatie bieden, waarbij we opmerken dat wanneer jongeren niet op straat zijn ze daar geen ongewenst gedrag kunnen vertonen. We beginnen hier al mee op het voortgezet onderwijs zodat er een doorgaande lijn richting de wijk gaat. In het contact met de jongeren zijn de jongerenwerkers gericht op positieve identiteitsvorming, vergroten van weerbaarheid en bewustwording van de talenten.
2. Jongeren krijgen **meer mogelijkheden om hun talenten te benutten en activiteiten te ondernemen** waarover ze enthousiast zijn. Er wordt samengewerkt met bestaande organisaties in de wijk, sportverenigingen en andere initiatieven (zoals Jongeren maken de stad). De samenhang tussen de organisaties wordt versterkt. Daarbij wordt extra ingezet op de samenwerking met het **Sportbedrijf en sportverenigingen** die worden uitgedaagd om hun **aanbod passend** te maken voor de doelgroep.
3. Naast dat jongeren zichzelf kunnen ontwikkelen is het belangrijk dat dat ze het **gevoel hebben erbij te horen**. Het is lastig voor bepaalde groepen jongeren om een stageplek of een baan te vinden. Ondernemers en de gemeente hebben hier een belangrijke rol in. Eerlijke kansen op de arbeidsmarkt zijn een voorwaarde om erbij te horen.
4. In de wijken zijn verschillende negatieve rolmodellen aanwezig. Daar tegenover willen we een positief perspectief zetten door ruimte te bieden aan **positieve rolmodellen** in de wijk. Jongeren die als goed voorbeeld iets willen betekenen voor de jeugd in hun wijk kunnen daardoor een voorbeeldfunctie vervullen. Daarbij willen we onderzoeken of dit als bijbaan gekenmerkt kan worden, zodat ook deze positieve rol in financiële zin loont.

Een effectieve aanpak vraagt om de volgende interventies

1. Er komen in totaal **vier jongerenlokalen** in Lelystad Oost. In 2022 is als proef één jongerenlokaal geopend in de Atolwijk. Dit heeft positieve effecten. Daarom werken we toe naar in elke wijk één jongerenlokaal. Om het jongerenlokaal te draaien, is extra inzet van jongerenwerk noodzakelijk. Daarnaast wordt doorlopend contact gelegd met bekende en nieuwe jongeren in de wijk via **uitbreiding van ambulant jongerenwerk** op straat. Een succesvolle jongerenpilot mbt een groep risicojongeren in de Waterwijk, met name de doelgroep Roma-jongeren, willen we borgen.

[15] Bij deze aanpak wordt aansluiting gezocht bij School en Omgeving/Rijke Schooldag en de herstelmaatregelen Jeugdwerkloosheid. In het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' is Rijke Schooldag een onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de kansenongelijkheid te verkleinen.

2. Er komen meer mogelijkheden voor het **ontwikkelen van eigen ideeën en activiteiten** voor en door jongeren in de wijk. Daarnaast wordt invulling gegeven aan een project voor **positieve rolmodellen** in de wijk.
3. Er zijn tal van mogelijkheden voor positieve vrijetijd besteding in Lelystad. Deze mogelijkheden sluiten tot op heden echter vaak niet aan bij de behoefte van de doelgroep. Met de buurtsportcoaches en het jongerenwerk wordt nader bekeken hoe dit **aanbod** kan worden **doorontwikkeld**. Ook wordt hierbij gekeken naar het programma 'Alleen jij bepaalt wie je bent'.
4. De systemische benadering van **jongeren tussen 18 en 27** die niet werken en/of leren wordt gecontinueerd. Er worden effectievere strategieën gezocht om jongeren **te bereiken en te motiveren** om te leren en of te werken. Specifieke aandacht wordt gegevens aan jongeren die uit detentie terugkeren. Tevens worden (sociale) ondernemers gestimuleerd en gefaciliteerd (bijv. door deskundigheidsbevordering en adequate begeleiding) om deze doelgroep (met name jongeren die al delicten op hun naam hebben staan) een nieuwe kans te geven. Conform IPTA werkwijze.

Beoogde resultaten

- Jongeren groeien op in een meer positieve omgeving
- Meer ontmoetingsplaatsen voor jongeren
- Meer mogelijkheden voor talentontwikkeling die ze in kunnen zetten voor de wijk
- Beter contact tussen jongeren en instanties
- Meer jongeren uit de doelgroep weer naar school of aan het werk

Wat hebben we hiervoor nodig?

x 1.000 euro (excl. BTW)	2022	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Toelichting
Positieve perspectieven							
Uitbreiden jongerenwerk in de wijk (incl. 4 jongerenlokalen) *Intensiveren*	-	200	350	350	350	350	Continering project Buurjongens (50.000) Uitbreiding 3 jongerenlokalen + ambulante inzet op straat om te verwijzen naar lokalen - 2 fte (210.000) - activiteiten en positieve rolmodellen (50.000) - huur en inrichting (40.000)
Doorontwikkelen bestaande activiteiten aanbod verenigingen	-	10	10	10	10	10	Divers aanbod

zodat het beter aansluit bij behoefte jongeren. *Intensiveren*							
Aanpak seksuele ontwikkeling en weerbaarheid. *Vernieuwen*	-	120	120	120	120	120	Advisering, ambulante begeleiding en eskundigheidsbevordering onderwijs
Deskundigheidsbevordering bij professionals (buurtsportcoaches, jongerenwerkers, talentmanagers, jobcoaches) en ondernemers over de doelgroep (tbv aanbod en begeleiding) *Vernieuwen*	-	20	20	20	20	20	Divers aanbod
Totaal 2023-2027 = 1.850	**-**	**350**	**500**	**500**	**500**	**500**	

4.6 Actielijn 4. Grenzen stellen

Doel

Alleen kansen bieden om uit de criminaliteit te blijven is onvoldoende. Vandaar dat ook stevig wordt ingezet op de versterking van gezag om de criminaliteit minder aantrekkelijk te maken en in zo vroeg mogelijk stadium te laten zien dat misdaad niet loont. Als er grenzen overschreden zijn, volgt straf. Bij jongeren is het van belang dat dit snel gebeurt (op het moment dat het zich voordoet en confronteren met de gevolgen), dat straffen ook een effectief pedagogisch element in zich hebben en dat er een reëel alternatief geboden wordt. Daarnaast wordt hard opgetreden tegen negatieve rolmodellen.

Beschrijving aanpak

De aanpak kenmerkt zich door versterkt repressief gezag en een steeds zo vroeg mogelijk ingrijpen opdat jongeren zo min mogelijk doorgroeien in hun eventuele crimineel gedrag.

1. We **versterken repressieve interventies,** zodat er meer 'tanden' aanwezig zijn op school en in de wijk die op kunnen treden als jongeren een halt toegeroepen moet worden. We **versterken normstellende inzet** en laten zien dat misdaad niet loont. We sluiten daarmee aan bij de aanpak in actielijn 2 waarmee kinderen en jongeren zich bewust worden van de risico's en negatieve kanten van het ogenschijnlijk aantrekkelijke drugswereld.
2. We **breiden** de procesorganisatie (casusregisseurs en ondersteuning) met betrekking tot de **lokale PGA (18- en 18+) aanpak uit**. Er is momenteel een wachtlijst die zo snel mogelijk opgepakt moet worden.

Een effectieve aanpak vraagt om de volgende interventies

1. Uitbreiden en continueren van formeel en informeel toezicht in de wijk zoals jeugdboa's en buurtvaders. Buurtvaders spelen een belangrijke rol in signaleren en aanspreken van grensoverschrijdend gedrag van jongeren op straat. Buurtvaders hebben connecties met een bepaalde gemeenschap en de Moskee en hebben gezag over betreffende jongeren. Daarnaast lopen in het kader van IGLO buurtconciërges rond. Ook zij kunnen een rol spelen in het aanspreken van ongewenst gedrag.
2. Aanwezigheid van Halt op de scholen van het voortgezet onderwijs. Halt is met een vaste medewerker 1 dagdeel per week aanwezig op de scholen van (speciaal) voorgezet ondewijs. Halt kan toegevoegde waarde bieden als het gaat om schoolspreekuren, voorlichting, JiM (jouw ingebrachte mentor), huisbezoeken, het opzetten van een jongerenrechtbank en verbinding met de wijk. De inzet van Halt vraagt om samenwerking met de jeugdpreventiemedewerkers, de toezichthouders en de interne begeleiding van de school en het jongerenwerk zodat er een integrale aanpak (van individueel/groepsgericht/algemeen en van licht naar zwaar) komt.
3. **Aanstellen van een jeugdagent** (gericht op 12-) die zich gaat bezig houden met jonge aanwas-problematiek, met kennis van de digitale wereld waarin jongeren zich bevinden.
4. **Intensiveren van de lokale PGA** voornamelijk voor procesregie en ondersteunende capaciteit bij partners zodat plannen en afspraken vanuit de PGA uitgevoerd kunnen worden. Maar ook voor een maatwerkbudget (bijvoorbeeld zoals Topzorg).
5. **Intensivering van de huidige inzet van de reclassering** om ook het systeem in kaart te brengen en bij de aanpak te betrekken ook buiten het strafrechtelijke kader.
6. Uitbreiden inzet van het regionale Quick Response Team (QRT). Het QRT focust zich op de zichtbare en onzichtbare negatieve rolmodellen in een wijk die zich bezighouden met de handel in drugs. De inzet hiervan blijkt effectief. Daarom 1 extra. De manifestwijken kunnen hier dan meer gebruik van maken.

Beoogde resultaten

- Meer signalerende en handhavende partners op verschillende plekken in de leefwereld van jongeren.
- Jongeren worden sneller en daadkrachtiger aangesproken op grensoverschrijdend gedrag.
- Meer jongeren via PGA weer op het goede spoor.
- Meer uitvoeringskracht van de PGA partners. Betere samenwerking en kortere lijntussen de samenwerkingspartijen van de PGA
- Meer zicht op criminele families waar sprake is van intergenerationele problematiek en naar aanleiding hiervan afwegen een structurele aanpak in te richten.

Wat hebben we hiervoor nodig?

x 1.000 euro (excl. BTW)	2022	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Toelichting
Grenzen stellen							
Buurtvaders 2.0 *Vernieuwen*	-	10	10	10	10	10	Vrijwilligersvergoeding Door ontwikkelen en aansluiting zoeken bij de nieuwe generaties en trends/ontwikkelingen.
Jeugdboa *Vernieuwen*	-	75	75	75	75	75	1 fte
Halt op School *Vernieuwen*	-	70	70	70	70	70	0,4 fte en werkbudget
PGA 18- en 18+ *Intensiveren*	-	120	120	120	120	120	1 fte procesregie 0,5 fte ondersteuning partners
Maatwerkbudget voor PGA voor inzet trajecten ter voorkoming van recidive etc *Vernieuwen*	-	50	50	50	50	50	Diverse aabod
Totaal 2023-2027 = 1.940	**-**	**325**	**325**	**325**	**325**	**325**	

4.7 *Proceslijn 1 Samen bouwen aan een programma aanpak*

Doel

Hoewel nu al veel partners betrokken zijn bij de huidige inzet op deze opgave en trachten de volgende stappen naar een effectieve aanpak te zetten, is deze fragmentarisch van aard. De uitdaging is om er een gezamenlijk en samenhangende aanpak van te maken. Hierbij heeft de gemeente Lelystad een belangrijke taak om als regievoerder samen mét de partners, de lokale aanpak te bouwen. Het opbouwen van deze gezamenlijke aanpak is een voortdurende cyclus van ontwikkelen, leren en bijstellen. Hiervoor moeten we samen op reis om erachter komen of we de goede richting op gaan. Ongetwijfeld komen we dan nieuwe ontwikkelingen en onverwachte coalities tegen die vragen om bijstelling van de aanpak. Dit plan van aanpak is daarom ook niet in beton gegoten.

Beschrijving aanpak

Lelystad staat aan het begin van een integrale domein overstijgende aanpak. Het gezamenlijke proces om te komen tot de meest effectieve aanpak gericht op voorkomen dat kwetsbare jongeren in de criminaliteit terecht komen staat nog in de kinderschoenen. De urgentie is bij alle partijen aanwezig, er worden ook al diverse initiatieven genomen om hier iets aan te doen.

Het komende jaar zal dan ook gebruikt worden om tot een gezamenlijke samenhangende en gestructureerde aanpak te komen; een aanpak die het verschil gaat maken. Hiervoor worden een aantal fasen[16] doorlopen:

- **Fase 1 oprichten**: helder krijgen van de urgentie van de opgave bij betrokkenen.
  Resultaat is een opdracht met een gezamenlijke visie op het doelperspectief.
- **Fase 2 aanrichten**: helder krijgen en snappen wat er aan de hand is en waar de energie zit om samen, in een netwerk, al doende lerend impact te maken. Het netwerk bestaat uit bewoners, jongeren, professionals en wetenschappers die betrokken zijn bij de opgave. Op zoek naar verhalen, feiten, data en (ervarings)kennis.
  Resultaat is een 'foto', verslag van de verkenning (beleid, praktijk en wetenschap)
- **Fase 3 inrichten**: samen waar nodig aangescherpte keuzes maken over doelgroep, gebieden en interventies begeleid door een programmamanager.
  Resultaat is een programmaplan en -aanpak
- **Fase 4 verrichten**: doen en leren via een lerende aanpak.
  Resultaat is het verslag over de voortgang

Resultaten

- Een duurzaam effectieve aanpak van de opgave
- Betere samenwerking en kortere lijnen tussen samenwerkende partners.

Wat hebben we hiervoor nodig?

x 1.000 euro (excl. BTW)	2022	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Toelichting
Samen bouwen aan programma aanpak							
Programmacapaciteit * *Vernieuwen*	25	150	150	150	150	150	Het gaat hierbij om 0,4 fte programmamanager, 0,5 fte programmaondersteuning en 0,5 fte communicatie
Beleidscapaciteit op jeugd en veiligheid * *Intensiveren*	20	90	90	90	90	90	Betreft 0,8 fte extra
Experimenten *Vernieuwen*	-	25	25	25	25	-	Diverse activiteiten, ontwikkeling van monitor, al doende leren
Totaal 2023-2027 = 1.105	**45**	**265**	**265**	**265**	**265**	**240**	

16 input fasen afkomstig van Aanpakken met impact (BMC) en Programmasturing als vak (VPNG)

Specificatie opbouw personeelskosten (programmacapaciteit en beleidscapaciteit)

Voor de nadere uitwerking van de personeelskosten wordt de Handleiding Overheidstarieven 202217 aangehouden. Daarbij wordt gewerkt met de totale gemiddelde kosten per salarisschaal, 1.872 uur bij 1 fte voltijds dienstverband van 36 uur per week (uurtarief contracturen).

Functie	Salarisschaal	Uurtarief excl. btw (contracturen)	Omvang inzet	Totale kosten
Programmamanager	Schaal 12	€ 68,00	0,4 fte/ 749 uur	€ 50.953,-
Programma ondersteuning	Schaal 9	€ 50,00	0,5 fte/ 936 uur	€ 46.800,-
Communicatie	Schaal 10	€ 54,00	0,5 fte/ 936 uur	€ 50.544,-
Totaal programma capaciteit				**€ 148.297,-**
Beleidscapaciteit	Schaal 11	€ 61,00	0,8 fte/ 1.498 uur	€ 91.378,-
Totaal personeelskosten				**€ 239.675,-**

[17] Handleiding overheidstarieven 2022 | Kennisbank Openbaar Bestuur (kennisopenbaarbestuur.nl)

5 Inzet justitiële partners

De plannen die gemaakt worden in het kader van Preventie met Gezag vragen ook extra inzet van alle justitiële partners. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke extra inzet van de justitiepartners (OM, politie en reclassering) minimaal nodig is om te kunnen voldoen aan de in deze aanvraag geschetste aanpak. Voor de behoefte en inzet van de justitiële partners is op het niveau van Midden-Nederland gekeken en afgestemd, dus samen met Nieuwegein en Utrecht.

Openbaar Ministerie

De plannen die gemaakt worden in het kader van Preventie met Gezag vragen extra inzet van alle (strafrecht)partners. In deze paragraaf wordt beschreven welke extra inzet Arrondissementsparket Midden-Nederland verwacht nodig te hebben om te kunnen voldoen aan de geschetste aanpakken in de drie Manifestgemeenten.

Ten eerste zal het aantal casusoverleggen in de Zorg- en Veiligheidshuizen verdubbelen. Gemeente Utrecht heeft aangegeven toe te willen werken naar een bezetting van 300 te bespreken personen. Gemeenten Nieuwegein en Lelystad willen naar verwachting in de toekomst ook toewerken naar een uitbreiding van de casusoverleggen. Deze ontwikkelingen vragen derhalve extra inzet van OM-interventiespecialisten in het Zorg- en Veiligheidshuis.

Ten tweede is het belangrijk om vanuit het OM goed aangesloten te zijn op alle initiatieven die gemeenten en andere partners ontwikkelen en deze ook goed tot uitvoer te kunnen brengen. Te denken valt aan het ontwikkelen en implementeren van nieuwe samenwerkingsverbanden, gezamenlijke interventies of andere innovaties op de huidige samenwerking. Dit is een regionale ontwikkeling. Dat vraagt om:
1. een uitvoerend ketenprojectleider, die namens het OM in de keten een rol speelt in de aanpak van ondermijning en uitvoering geeft aan de plannen die ontwikkeld worden;
2. een OM-privacyfunctionaris, die onder andere een belangrijke rol zal spelen bij het verstrekken van gezamenlijke informatiebeelden.

Arrondissementsparket Midden-Nederland heeft momenteel een QRT[18]-officier die door zijn inzet bijdraagt aan de repressieve aanpak van drugsdealers. De QRT-officier focust zich, samen met zijn politieteam, op de zichtbare en onzichtbare negatieve rolmodellen in een wijk die zich bezighouden met de handel in drugs, specifiek cocaïne. Een uitbreiding met een extra QRT-officier is noodzakelijk om het QRT meer in te kunnen zetten in Midden-Nederland en daarmee de aanpak te verstevigen. Op parket Midden-Nederland werkt de Officier van Justitie nauw samen met een parketsecretaris en een Logistiek Zaakmedewerker (LZM'er). De secretaris zal de gebruikelijke werkzaamheden binnen de QRT-onderzoeken verrichten De LZM'er ondersteunt de Officier van Justitie gedurende een zaak door onder meer te zorgen voor complete dossiers.

[18] QRT staat voor Quick Response Team.

Daarnaast vindt administratieve ondersteuning plaats. Het OM vraagt derhalve ook financiering aan voor deze drie functies.

Tot slot wenst parket Midden-Nederland de functie van vermogenstraceerder duurzaam te bestendigen en vraagt hiervoor financiering aan. Het afpakken van crimineel verdiend vermogen – waaronder bijvoorbeeld auto's en dure horloges – laat enerzijds zien dat justitie hard optreedt tegen ondermijnende (drugs)criminaliteit en geeft anderzijds ook het signaal in de wijk af dat criminelen niet onaantastbaar zijn. Dat laatste leidt tot minder aantrekkingskracht van criminele samenwerkingsverbanden op jongeren in (kwetsbare) wijken. Ook hier geldt dat de inzet van een strafrechtelijke interventie bijdraagt aan de brede ondermijningsaanpak in de (kwetsbare) wijken.

Politie Midden Nederland

Het voorkomen van jonge aanwas vraagt om signalen vroegtijdig te herkennen en deze te adresseren. Investeren aan de voorkant. Een veel gebruikte verklaring op het vraagstuk waarom jongeren pas in beeld komen bij het plegen van een zwaar instapdelict is dat o.a. de politie minder in de wijk aanwezig is/kan zijn. De kracht van de Nederlandse politie is (was) juist midden in de maatschappij staan en daar aanwezig zijn waar jongeren samenkomen (off- en online). De politie heeft een nadrukkelijke preventieve taak (secundaire preventie) in de wijk. Deze politietaak staat momenteel fors onder druk waardoor de politie voor een significant deel onzichtbaar is geworden op deze taak in de kwetsbare wijken. Daarnaast speelt mee dat jongeren elkaar ook steeds vaker online ontmoeten, benaderen en volgen.

De districten willen met de beschikbare middelen vanuit PMG dan ook inzetten op het versterken van de operationele sterkte in de drie geprioriteerde kwetsbare wijken. Het uiteindelijke doel is om in alle drie de Manifestwijken een jeugdagent met digitale vaardigheden aan te kunnen stellen specifiek gelabeld voor jonge aanwas/jeugd. Hiermee wordt beoogd meer aan de voorkant te kunnen komen, de informatiepositie t.a.v. jonge aanwas en jongeren in de wijken te verbeteren zowel op straat (offline) als online en preventief in te zetten als het kan en repressief in te zetten als het moet. De doelgroep jonge aanwas moet hierbij echt centraal komen te staan, waarbij de inzet van de jeugdagent in samenwerking met het basisteam en andere ketenpartners is gericht op het voorkomen dat deze jongeren in de (online) criminaliteit terecht komen en als ze er al met één been instaan te voorkomen dat ze hier verder in door groeien. Samenwerking en afstemming met de overige agenten, wijkagenten, digitaal wijkagenten en met de intel- en opsporingsfunctionarissen in de betreffende basisteams is hierbij cruciaal. De jeugdagenten werken niet solistisch, maar participeren in het (integrale) netwerk van het basisteam, waarbij het accent wordt gelegd op het signaleren, adviseren en adresseren binnen het contact met de jongere. Hierbij zijn intensieve contacten met deze jongeren al dan niet online, maar ook met o.a. ouders, scholen en jongerenwerk essentieel.

De drie gemeenten in Midden-Nederland NL met een Focusgebied zijn in afstemming met elkaar tot de volgende verdeling gekomen:

- In het jaar 2022 zullen de beschikbaar gestelde middelen nog niet worden ingevuld, maar zal vooral ingezet worden op het (voorbereiden voor het) werven. Het is belangrijk om hier tijd voor te reserveren gezien de capaciteitsproblemen, krappe arbeidsmarkt en de tijd die nodig is voor het werven, selecteren en aanstellen. De middelen voor 2022 worden samen met de middelen van 2023 begin 2023 geëffectueerd. Hierbij is belangrijk om op voorhand aan te geven dat als het werven van deze betreffende functionaliteiten niet lukt door capacitaire redenen, we dan graag de ruimte zouden willen hebben om dit op een andere manier in te kunnen steken. Hierbij kan gedacht worden aan het werven van niet-executieve medewerkers of het werven van functies die capacitief wel mogelijk zijn.

- In het jaar 2023 is het doel om:
  - Voor zowel de wijk in Nieuwegein als in Lelystad 1 fte jeugdagent met digitale vaardigheden (schaal 8) t.b.v. jonge aanwas aangesteld te hebben (2 fte jeugdagent schaal 8 in totaal). Hiervoor is mogelijk iets meer geld noodzakelijk. Mocht deze ruimte er dan nog niet zijn, dan zal de financiering voor deze fte's vanuit de politie zelf (tijdelijk) aangevuld worden. Het is belangrijk om ook in deze wijken in 2023 al voldoende slagkracht te kunnen genereren op dit belangrijke thema.
  - Voor Utrecht 2 fte jeugdagent met digitale vaardigheden voor zowel de wijk Overvecht als in Zuid (Kanaleneiland/Hoograven) t.b.v. jonge aanwas aangesteld te hebben. (2 fte jeugdagenten schaal 8 in totaal).

- In de jaren 2024 en verder is het doel om:
  - Voor zowel de wijk in Nieuwegein als in Lelystad 1 jeugdagent met digitale vaardigheden t.b.v. jonge aanwas aangesteld te hebben. (2 fte jeugdagent schaal 8 in totaal).
  - Voor Utrecht in zowel de wijk Overvecht als in Zuid (Kanaleneiland/Hoograven) 1 jeugdagent met digitale vaardigheden (schaal 8) t.b.v. jonge aanwas aangesteld te hebben (2 fte jeugdagenten schaal 8 in totaal).
  - Voor de wijken Overvecht en Zuid in Utrecht 1 PGA-specialist te hebben aangesteld (schaal 9). Hier is 1,2 fte voor beschikbaar. Hierbij kan evt. ingezet worden op het werven van een niet-executieve PGA-specialist.

Reclassering Nederland (3RO)

3RO is een belangrijke partner binnen het programma 'Grenzen stellen, perspectief bieden'. 3RO wordt expliciet genoemd als partner in het opzetten van Multidisciplinair toezicht (MDT). Dit is een aanpak die samen met partners verkend kan worden en is geïnspireerd op COSA; een professionele cirkel van samenwerkingspartners met daarnaast een 'cirkel' van vrijwilligers en credible messengers (positieve rolmodellen). Belangrijke meerwaarde van het project 'multidisciplinair toezicht' is om samenwerking met andere partners (waaronder politie, OM, Zorg- en Veiligheidshuis, sociaal domein, onderwijs, werk/dagbesteding en jeugdreclassering/jeugdzorg, GGZ partners) te intensiveren en uit te bouwen. We

nemen hierin graag een proactieve rol, en zijn goed aangesloten bij de planontwikkeling hieromtrent.

Intensivering huidige PGA-aanpak: 3RO is reeds aangesloten bij de PGA-overleggen. We hebben niet bij alle subjecten die worden besproken een reguliere betrokkenheid. Ook nu blijkt in de praktijk vaak dat het zinnig is als onze collega's vanuit hun (forensische) expertise meedenken. Wij kunnen onze rol (nog) beter pakken als we meer ruimte krijgen om extra aandacht te besteden aan onze cliënten binnen het reguliere kader, én als we ruimte hebben om ook onze inbreng te geven bij subjecten die i.h.k.v de PGA-aanpak in beeld zijn en bij wie we nog géén betrokkenheid hebben, of geen betrokkenheid meer hebben. Een intensivering van de PGA aanpak vraagt ook om extra reclasseringscapaciteit, die niet geheel wordt gefinancierd vanuit onze reguliere subsidie.

In de aanvraag van Utrecht wordt gesproken over wijkrechtspraak. De reclassering is actief betrokken bij wijkrechtbanken elders in het land, en is hier inhoudelijk erg enthousiast over. De ervaring leert echter wel dat dit veel vraagt van (advies)capaciteit van de reclassering. Evaluaties wijzen uit dat de rol van de reclassering essentieel is in wijkrechtspraak. We adviseren breder, en hebben in het vervolg betrokkenheid ook als er geen formeel reclasseringstoezicht uit voortvloeit. Deze bredere inzet wordt niet gefinancierd vanuit onze reguliere subsidie. Indien onze betrokkenheid hierbij gewenst is, zijn hier ook middelen voor nodig.

De reclassering wil betrokken worden bij de aanpak van criminele families, deels buiten strafrechtelijk kader: inzet voordat er een strafrechtelijk kader is (*pré-reclasseren*), of inzet vasthouden als een strafrechtelijk kader is beëindigd. De reclassering wil verder in gesprek over de mogelijkheden en behoeftes ten aanzien van intensivering op het gebied van re-integratie ex-gedetineerden. Wat betreft 'sociale vaardigheden training op maat' heeft de reclassering relevante ervaring met Justitiële interventies. Mogelijk kunnen onze erkende justitiële interventies op essentiële leefgebieden als 'werken aan werk', het vergroten van de cognitieve vaardigheden (CoVa), en het veranderen van leefstijl (leefstijltraining) bijdragen aan risicovermindering. Onze cliënten krijgen inzicht en leren vaardigheden waarmee zij beter in staat zijn om werk te krijgen en te behouden. Er zijn varianten specifiek gericht op de LVB-doelgroep. Deze zijn ook buiten strafrechtelijk kader, preventief, aan te bieden. Hierover gaan we verder in gesprek.

Voorwaarden
De volgende voorwaarden beïnvloeden de mate van succes van onze inzet:

- Beleidsmatige- en stafondersteuning is nodig voor de (door)ontwikkeling, coördinatie- en het operationaliseren van de integrale aanpak tegen ondermijning.
- Financiering extra inzet: we bieden onze inzet op twee manieren:
    - in het strafrechtelijk kader intensiveren we onze activiteiten. Voor extra inzet boven onze reguliere kostprijs worden wij niet gefinancierd vanuit onze reguliere subsidie. Dat geldt bijvoorbeeld voor de rol van casusregie bij een top X benadering.
    - aanvullend voegen we (voor een andere doelgroep) activiteiten buiten het strafrechtelijk kader aan toe. Onze betrokkenheid kan aanvullend zijn op onze reguliere (justitiële) taken,

als extra inzet voor een familielid nog zonder strafrechtelijke titel, maar waar wel zorgen over zijn in zijn gedragsontwikkeling op het criminele pad waardoor bijvoorbeeld een verbinding tussen straf, zorg en andere relevante domeinen (onderwijs/werk) noodzakelijk is. Het vrijstellen en/of aantrekken van extra personeel is noodzakelijk en zal tijd vragen, waardoor onze inzet ook structureel gefinancierd dient te worden. Voor de concretisering van deze afspraken dient er nadere afstemming plaats te vinden over onze inzet, hoeveelheid uren etc.

- We spreken ook onze voorkeur uit voor het aanstellen van een projectleider. De projectleden dienen affiniteit te hebben met de doelgroep, verbonden zijn met de problematiek plus de wijken en buiten de gebaande paden durven te treden.
- Passende (forensische) zorg: tijdige en succesvolle plaatsing evenals vergoeding van de eigen bijdrage bij niet forensische hulp/zorg aan de cliënt is essentieel om succesvol te interveniëren.
- Heldere afspraken over hoe te handelen/sanctioneren wanneer niet meegewerkt wordt, bijvoorbeeld aan het vrijwillige deel in een bestuursrechtelijk kader, dient nader uitgewerkt te worden.
- Tevens is het belangrijk om de professionele autonomie van de betrokken (justitiële en niet justitiële) partners te respecteren.
- Voor de jongere/jonge aanwas moet duidelijk zijn wat er voor hem/haar te halen valt ('What's in it for me') en vanuit de gemeente dient meegedacht te worden welk perspectieven zij kunnen bieden om een betekenisvolle toekomst op te bouwen.
- De effecten van de aanpak en inzet zijn, vanwege de samenhang en gelijktijdige inzet van meerdere maatregelen/partijen tegelijk, lastig meetbaar. We stellen derhalve voor om een kwalitatieve verantwoording aan te bieden op basis van een inhoudelijk verslag van de werkzaamheden en gesignaleerde opbrengst.
- In het kader van het privacy regelement dient er (bij de oprichting van) de gebiedsgerichte casuïstiek en domein overstijgende samenwerking, specifiek aandacht te zijn voor de regels omtrent het inwinnen- en verstrekken van persoonsgegevens.

6 Organiseren, leren en communiceren

6.1 Organisatie

Regie en sturing

Tal van partners hebben een rol in deze aanpak. Een deel van de interventies vallen onder directe verantwoordelijkheid van het college en/of de leden van de gezagsdriehoek. Voor andere interventies zijn andere partners leidend en/of nodig. Op de uitvoering van al deze inspanningen is een vorm van coördinatie nodig, zonder voorbij te gaan aan ieders visies, verantwoordelijkheden en/of bevoegdheden. Gezien de rol van de gemeente en de positie van de burgemeester (voorzitter van het college, voorzitter van de gezagsdriehoek, voorzitter van de stuurgroep Integrale veiligheid, voorzitter van de gebiedstafel Lelystad Oost) lijkt het logisch dat de gemeente Lelystad als eerstverantwoordelijke het eigenaarschap op zich neemt en de regie voert over het proces Preventie met gezag. Om de regierol van de gemeente optimaal te vervullen zal een programmaorganisatie (programmamanager en ondersteuning) ingericht worden.

Het proces wordt georganiseerd rond de opgave, vorm volgt inhoud, en passen de programmatische werkwijze toe in combinatie met netwerkregie. Vanuit de opgave' jongeren meer perspectief en veerkracht te bieden zodat ze niet in de criminaliteit belanden of daarin verder afglijden' samenwerken aan het bereiken van het gezamenlijke doel. De programmamanager zorgt voor samenwerking op de opgave.

Relatie met sturing op de integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost

Voor de integrale gebiedsaanpak Lelystad Oost is een gebiedstafel gevormd. Aan deze gebiedstafel zijn alle sectoren op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd. De gebiedstafel heeft de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en voortgang van het bredere, samenhangende programma voor Lelystad Oost gericht op gezonde en kansrijke jeugd, werk en fijn en veilig wonen. Zij worden hierbij ondersteund door het programmabureau. De aanpak Preventie met gezag draagt bij aan dit programma en wordt geleid door een programmamanager onder aansturing van de gemeente. De gemeente en de andere betrokken partners zijn aan de gebiedstafel aanspreekbaar op de voortgang. Ook kunnen ze de andere partners aan de gebiedstafel om hulp vragen.

Partners

Lokaal

Er zijn veel partners die een rol hebben in dit maatschappelijke vraagstuk zowel preventief als repressief. Zie voor een overzicht bijlage 1.

Naast de samenwerking met de partners is er aansluiting met de doelgroep (en hun leefwereld). Dit doen we door:

- gespreksrondes met jongeren en ervaringsdeskundigen
- betrokkenheid doelgroep o.a. peer tot peer, outreachend, ontmoetingsmomenten met jongeren
- inzet van rolmodellen
- inzet op jeugdparticipatie en ervaringsdeskundigen (middels de 7 bouwstenen voor jeugdparticipatie en de inzet van ervaringsdeskundigen volgens het Nji)[19]

Regionaal en landelijk

Er zijn activiteiten die niet lokaal opgepakt kunnen worden en/of waarvan het wenselijk is dat dit regionaal of landelijk wordt opgepakt, zoals bijvoorbeeld de monitoring. Op dit moment is er al een regulier afstemmingsoverleg met de andere 2 Manifestgemeenten Utrecht en Nieuwegein. Dit afstemmingsoverleg zal uitgebreid worden met de gemeenten Almere en Amersfoort. Daarnaast is er samenwerking op het prioritaire thema's en trajecten van ondermijning en jonge aanwas binnen de Veiligheidsregio Midden-Nederland. We zullen hier proactief in participeren. En ook landelijk kan men er op rekenen dat Lelystad positieve ervaringen zal delen.

6.2 *Cyclisch werken en monitoren*

De opgave is complex en in elke gemeente anders. Dit betekent dat het samenwerkingsnetwerk al doende moet leren: een lerende aanpak. Dit vraagt om een cyclische manier van weken bestaande uit monitoring, evaluatie en bijsturing. Het plan is daarom niet in beton gegoten.

Om tot een leer- en evaluatiecyclus te komen monitoren we gedurende de looptijd van de aanpak '*Preventie met Gezag Lelystad Oost*' de voortgang en resultaten op verschillende manieren:

- evalueren van de extra inzet, nieuwe interventies, maatregelen
- analyse van fenomenen, trends en ontwikkelingen

Een aandachtspunt is dat voorkomen moet worden dat op meerdere plekken hetzelfde wiel wordt uitgevonden. Er wordt aansluiting gezocht met de andere twee gemeenten in Midden-Nederland die ook een aanvraag doen in het kader Preventie met Gezag, Utrecht en Nieuwegein. Iedere gemeente heeft zijn eigen speerpunten die afhankelijk zijn van de lokale situatie maar de intentie is om gebruik te maken van elkaars ideeën, kennis en kunde. Immers zijn ook de regionaal werkende partners zoals politie, Openbaar Miniserie, Zittende Magistratuur en reclassering gebaat bij een zo eenduidig mogelijke uitwerking van Preventie met Gezag.

Deze monitoring vindt vooralsnog dan ook plaats vanuit de gemeente en arrondissement breed. Ook landelijk zijn er plannen voor monitoring; deze worden op dit moment uitgewerkt.

[19] Zie www.Nji.nl

De gemeente monitort continue de voortgang van de aanpak en stelt deze samen met de partners bij aan de hand van cijfers en ervaringen uit de praktijk. Hierbij wordt er aan de nieuwe pilots, interventies of innovaties en de versterkte inzet zoveel mogelijk evaluatieonderzoek verbonden, zodat duidelijk wordt welke maatregelen werken en welke niet. We maken hierbij gebruik van twee type evaluaties:

- Proces evaluatie. Na verloop van één jaar onderzoeken we of de implementatie verloopt zoals voorzien. De uitkomsten van deze procesimplementatie kunnen bijdragen aan het aanpassen of aanscherpen van de interventie en/of de geldende randvoorwaarden. Zo kunnen uitdagingen op vlak van capaciteit, samenwerking en informatie-uitwisseling bloot worden gelegd en opgepakt worden. Het is op dat vlak aannemelijk dat wanneer de implementatie van een interventie niet goed verloopt, dit de slagingskans van de interventie negatief beïnvloedt. Tijdens deze fase is het uitdrukkelijk nog niet de bedoeling om uitspraken te doen over de resultaten en effectiviteit van de aanpak.
- Effect evaluatie. Om een uitspraak te kunnen doen over het effect van maatregelen – wat niet voor alle maatregelen mogelijk lijkt - monitoren we op meso niveau de effectiviteit van maatregelen ten aanzien van de verschillende doelgroepen binnen de aanpak. Gedacht kan worden aan verminderen van de criminaliteit op wijkniveau en individueel niveau, verminderen van werkloosheid, of het verbeteren van schoolprestaties. Omdat monitoren op effect maar beperkt mogelijk is, kan ook worden gemonitord op bijvoorbeeld bereik (input en output). Dat ziet met name op de gepleegde inzet binnen de interventies (aantal behandelde cases, actieve coaches etc.). Dit aspect van de monitoring kan benut worden om de verschillende interventies bij te sturen. Voor de monitoring is het ook wenselijk om te werken met (standaard)dashboards zodat de uitvoering hiervan eenvoudig is.

Daarnaast wordt, arrondissement breed ingezet op het monitoren van fenomenen, trends en ontwikkelingen. Lelystad oost staat daarin niet op zichzelf. Het monitoren van de ontwikkeling van jonge aanwas en (snelle) doorgroeiers op gebieds-, gemeente- en regioniveau vereist een selectie van indicatoren vanuit gemeente, politie en OM. Deze monitoring vindt plaats in het verlengde van de inspanningen ten behoeve van de verbeterde informatiepositie. We beogen in samenwerking met de manifestgemeenten Utrecht en Nieuwegein en het RIEC vergelijkend, arrondissement breed onderzoek te doen. Waar mogelijk sluiten we aan bij een landelijke indicatoren set om zo de vergelijkbaarheid en het lerend vermogen tussen regio's te bevorderen.

Analyse, leren en bijsturen

We rapporteren jaarlijks over de voortgang aan de gemeenteraad, de leden van de Driehoek, de stuurgroep Integrale Veiligheid en de gebiedstafel Lelystad Oost aan de hand van een uitgebreide voortgangsrapportage. We realiseren ons hierbij dat de problematiek complex is, om een lange adem vraagt en dat werkelijke effecten moeilijk te kwantificeren zijn. We hanteren daarom naast cijfers (zoals recidive en in- en uitstroom PGA) de methode van Rijker verantwoorden waarbij niet alleen cijfers worden gebruikt maar ook de verhalen en ervaringen worden gebruikt om te laten zien wat we hebben gedaan en wat het ervaren effect is.

Waarbij we ons tevens de vraag stellen wat we hiervan kunnen leren en of we moeten bijsturen. Nieuw in te richten interventies laten we altijd gepaard gaan met procesevaluaties. We willen ook blijven leren van de ervaringen in andere steden, regio's en landen en wetenschappelijk inzichten. Ook willen we onze opgedane ervaringen delen met andere steden en partners, hierbij trekken we gezamenlijk op met de drie Manifestgemeenten en het RIEC.

De precieze wijze van monitoring op het bereiken van de algemene doelstellingen en informatiedeling wordt verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Daarbij is er aandacht voor elk thema individueel, maar ook voor de onderlinge verbanden en toekomstige ontwikkelingen.

Kritische succesfactoren

De opgave is complex en de aanpak vraagt één en ander. Wij signaleren een aantal kritische succesfactoren:

- De randvoorwaarden van een programmatische aanpak zijnde:
    - politiek-bestuurlijke urgentie van de opgave op de langere termijn
    - een voldoende geëquipeerde programma organisatie (capaciteit, kennis en vaardigheden)
    - gecommitteerde samenwerking en bestendiging afspraken mbt uitvoering en mandaat

  Afhankelijk van het randvoorwaardelijke aspect zal dit besproken worden met ofwel de bestuurlijke opdrachtgever, de ambtelijk opdrachtgever of de stuurgroep veiligheid.
- Privacywetgeving en -advisering; deze aanpak kent de nodige privacy issues. De vraag is of dit allemaal getackeld kan worden en of er voldoende kennis is gezien de complexiteit. Wanneer we problemen constateren op dit gebied, vragen we hulp aan het Rijk.
- Krapte op de arbeidsmarkt; er is in de zorg- en veiligheidssector te kort aan mensen en bovendien een grote doorstroom. Dit kan negatieve effecten hebben op de continuïteit en de expertise. We proberen hier zo veel mogelijk in te ondersteunen. Als er gaten vallen, dan gaan we faseren in de uitvoering.
- Gebrekkige samenwerking: samenwerking gaat niet vanzelf. Samenwerking moet je willen en hiervoor vraagt het dat organisaties verder kijken dan hun eigen belang. Er kan spanning ontstaan in de samenwerking tussen partners. We bevorderen actief een goede samenwerking. Ontstaat er spanning in de samenwerking dan zal dit eerst op de werkvloer worden besproken.

6.3 Communicatie

Communicatie is een belangrijk onderdeel van het programma. We maken onderscheid tussen interne en externe communicatie.

Interne communicatie

Enerzijds willen we door goede communicatie verbinding realiseren tussen samenwerkingspartners. Het programmabureau is spil in het web en communiceert actief richting partners, bestuur en subsidieverstrekker over het proces, de voortgang en de resultaten.

Ook zorgt het programmabureau ervoor dat de communicatielijnen tussen de partners korter worden en dat er goede interne afstemming met andere processen is; elkaar niet voor de voeten lopen, maar juist elkaar gebruiken om te versterken.
Daarnaast is het programmabureau verantwoordelijk voor de communicatie en participatie met de doelgroep.

Externe communicatie
Daarnaast is communicatie belangrijk voor het tastbaar maken van de problematiek en de aanpak richting bewoners en jongeren. Dit draagt bij aan de awareness. En hopelijk aan het vertrouwen in de overheid (maar dan alleen als ze zien dat de overlast in hun omgeving minder wordt en ze zich veiliger gaan voelen). Ook is het van belang dat jongeren in hun dagelijkse praktijk zien en horen wat er in Lelystad Oost wordt gedaan in het kader van Preventie met gezag.

7 Financiering en planning

7.1 *Begroting*

Om uitvoering te kunnen geven aan het plan Preventie met gezag Lelystad zijn onderstaande middelen nodig. Daarnaast vraagt het plan middelen voor de inzet van de justitiële partners die separaat zijn aangevraagd.

De gemeente Lelystad draagt zelf ook bij aan deze opgave. Vanuit de huidige begroting wordt bijvoorbeeld al fors ingezet inzet op de Ondersteuningsteams in de Bos- en Waterwijk (€ 160.000), het jongerenwerk (€ 400.000), digitale weerbaarheid oa. Hackshield (€ 25.000). Verder zal de benodigde deskundigheidsbevordering voor programmatisch werken vanuit het opleidingsbudget worden bekostigd.

Bij het Raadsakkoord 2022 – 2026 heeft de raad per 2023 structureel € 400.000 extra beschikbaar gesteld. Dit is betrokken bij onderstaande begrotingsoverzicht.

x 1.000 euro (excl. BTW)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027 en verder**
Kosten						
Actielijn 1:	-	50	50	50	50	50
Actielijn 2:	50	535	560	560	560	560
Actielijn 3:	-	350	500	500	500	500
Actielijn 4:	-	325	325	325	325	325
Proceslijn 1:	45	265	265	265	265	240
Totaal	95	1.525	1.700	1.700	1.700	1.675
Beschikbare middelen						
Rijksmiddelen richtbedrag	**-**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**
Extra lokale middelen (Cofinanciering nieuw)	**-**	**400**	**400**	**400**	**400**	**400**
Totaal nog benodigd	**95-**	**125-**	**300-**	**300-**	**300-**	**300-**

Bij ontoereikende middelen zal naar 3 dingen gekeken worden:

1. Faseren van de uitvoering
2. Andere landelijke en lokale financiële bronnen
3. Vrijmaken extra beleids- en uitvoeringscapaciteit

7.2 *Planning*

Hoewel het nog even duurt voordat er een besluit komt over de bijdrage voor deze regeling, gaan we vanaf 1 oktober aan de slag met de voorbereiding zodat we vanaf 1 januari 2023 direct van start kunnen. We gaan verder met het proces van verkennen en gaan aan de slag met het organiseren van de programma organisatie.

Vooruitlopend hierop zijn we al gestart met 1 interventie: intensiveren van de verzuimaanpak gelijk aan het begin van het schooljaar. De uitbreiding van het jongerenwerk vraagt de nodige voorbereiding en zullen we gefaseerd invoeren. Dit geldt mogelijk ook nog voor enkele andere onderdelen.

Bijlagen

Bijlage 1. Betrokken partners

- Gemeente Lelystad – Sociaal domein, Openbare Orde en Veiligheid, Leerplicht, Handhaving
- Welzijn Lelystad – Jeugdgezondheidszorg, Jeugd Preventie Werk, Jongerenwerk (Youth for Christ), Jongerencoaches, Challenge Up, Jongeren maken de stad
- Stichting IDO
- Woningcorporatie Centrada
- Sportbedrijf Lelystad – sportverenigingen
- Culturele organisaties
- Werkbedrijf Lelystad
- Poppodium Corneel
- Buurtvaders
- Onderwijs (primair onderwijs, voorgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs)
- Samenwerkingsverband Voorgezet Onderwijs
- Sportbedrijf en sportverenigingen
- Lisa Lelystad
- Veilig Thuis
- Tactus
- Amethist
- Save Jeugdbescherming
- Leger des Heils
- William Schrikker Jeugdbescherming & Jeugdreclassering
- Jeugd Lelystad (JEL)
- Politie Lelystad
- Bureau Halt
- Zorg en Veiligheidshuis
- Openbaar Ministerie
- Raad van de Kinderbescherming
- Reclassering Nederland
- RIEC

Bijlage 2. Prevalentie risicofactoren en beschermende factoren Lelystad Oost

		Lelystad	Lelystad-Oost	Atolwijk	Boswijk	Waterwijk	Zuiderzeewijk
Demografische kenmerken	% niet-Westerse migratieachtergrond (2021)	22%	30%	31%	21%	36%	36%
	% jongeren 0-14 jaar (2022)	17.5%	0	17.8%	16.2%	16.2%	16.9%
	% jongeren en jongvolwassenen 15-14 jaar	12.2%	-	12.2%	11.9%	14.7%	12.6%
	% jongvolwassenen 25-34 jaar	12.7%	-	13.2%	13.6%	11.4%	14.%
Fysieke kenmerken leefomgeving	Gemiddelde WOZ-waarde (2021)	€258.054	-	€236.236	€230.991	€200.453	€231.048
	% woningen met bouwjaar voor 1981 (2020)	41%	47%	76%	30%	0%	79%
	% woningen met bouwjaar 1981-2000 (2020)	41%	49%	18%	68%	97%	11%
	% corporatiewoningen	28%	-	30%	26%	49%	41%
Gezinssamenstelling	% eenpersoonshuishoudens	30%	33%	31%	31%	35%	40%
	% eenoudergezinnen	9%	9%	8%	9%	13%	9%
Werk en inkomen	% huishouden met inkomen tot 120% van sociaal minimum (2021)	12.7%	-	13.6%	12.5%	22.5%	20.8%
Onderwijs	% kinderen onder het referentieniveau[20] rekenen (2018/2019)	11%	14%	13%	16%	10%	15%
	% kinderen onder het referentieniveau leesvaardigheid (2018/2019)	1%	2%	5%	0%	3%	3%
	% kinderen onder het referentieniveau taalvaardigheid (2018/2019)	5%	5%	5%	6%	5%	3%
Criminaliteit[21]	% verdachten van	0.5%	-	0.5%	0.6%	0.8%	1.0%

[20] Het referentieniveau is het niveau waarna gestreefd wordt dat alle leerlingen behaald hebben als zij de basisschool verlaten.
[21] Het betreft hier percentages van het totaal aan inwoners in de gemeente of wijk.

	drugsdelicten (2015-2019)						
	% veroordeelden voor drugsdelicten (2015-2019)	0.4%	-	0.4%	0.4%	0.5%	0.5%
	% jonge verdachten 28 t/m 23 jaar voor drugsdelicten (2015-2019)	0.4%	-	-	0.5%	0.6%	0.7%
	Aantal jongeren t/m 23 jaar onder reclasseringstoezicht[22]	10	7				
Hoog-risicojongeren [23]	% hoog-risicojongeren 2019	5.9%	-	6.5%	6.5%	7.6%	9.1%

Aanwezige risicofactoren in Lelystad Oost

Demografische factoren – er zijn verschillen tussen de wijken onderling

- Aanwezigheid van bepaalde etnische groepen met culturele achtergrond (Marokkaans, Turks, Surinaams/Antilliaans, Roma)
- Ook problematiek van witte Nederlanders mag niet worden onderschat.

Individueel

- Bovengemiddeld veel jongeren met LVB problematiek
- Verslavingsproblematiek, jonge gebruikers, m.n. hasj

Fysieke factoren leefomgeving

- Perceptie inferieur; "woon toch al slechte buurt"
- Stedelijk, verloederde wijken, oude bouw, achterstand
- Verkrijgbaarheid drugs

Werk en inkomen

- Relatief groot aandeel huishoudens onder sociaal minimum
- Relatief veel personen met bijstandsuitkering
- Relatief veel kinderen in uitkeringsgezin
- Schulden die tevens op generatie worden overgedragen.

Onderwijs

- Hoog percentage vroegtijdig schoolverlaten
- Weinig mogelijkheden zien m.b.t. onderwijs en werk
- Hoog percentage verzuim

Sociale omgeving

- Hebben delinquente vrienden
- Groepsdruk
- Opgroeien in armoede
- Veel verveling, weinig plekken en weinig laagdrempelig aanbod vrijetijdsbesteding

Gezin

- Opgroeien in multiprobleem gezin

[22] Deze cijfers zijn afkomstig van Reclassering Nederland. Het gaat om toezicht dat door Reclassering Nederland wordt uitgevoerd.
[23] Of jongeren in een wijk als hoog-risicojongeren worden gezien wordt bepaald aan een groot aantal risico-indicatoren, zoals persoonskenmerken, huishoudens en buurtkenmerken per gemeente of wijk.

- Veel alleenstaande moeders
- Jong moederschap
- Criminele ouders, brusjes
- Weinig structuur, weinig liefdevolle betrokkenheid

Fysieke en psychische problematiek

- Bovengemiddeld veel GGZ-problematiek
- Bovengemiddeld veel jeugdzorg problematiek zonder dekkend en adequaat aanbod
- Veel huiselijk geweld

Beschermende factoren die minder aanwezig zijn in Lelystad Oost

- Het hebben van een gemiddeld tot hoog IQ
- Weinig tot geen psychopathische trekken vertonen
- Wonen in een goede buurt
- Wonen in een gunstige sociaaleconomische situatie
- Arbeidsparticipatie
- Bestaanszekerheid
- Goede schoolprestaties
- Deelnemen aan onderwijs
- Verlenging schooltijden / openstelling school buiten schooltijden
- Het hebben van een positieve houding ten opzichte van school
- Het hebben van niet-delinquente vrienden
- Het hebben van een goede relatie met vrienden
- Aanwezigheid van significant other (familielid, onderwijzer, schoolvriend, rolmodel) – die steeds weer pogingen onderneemt om persoon op de rails te helpen en houden.

Bijlage 3. Samenvatting bevindingen Drugs en jonge aanwas Lelystad (2021)

De geregistreerde drugsmisdrijven (zowel soft- als harddrugshandel-, vervaardiging- en bezit) in Lelystad lopen op vanaf 2015. Waar de toename van 2015 t/m 2017 gestaag verloopt, zien we de jaren erna dat deze toename steeds groter wordt en daarbij de 100 geregistreerde drugsdelicten per jaar passeert. In (meest recente peiljaar) 2020 is weer een kleine afname zichtbaar. Het gaat vooral om softdrugsdelicten.

Jaar	Drugshandel,-vervaardiging,-bezit
2015	88
2016	95
2017	91
2018	134
2019	144
2020	88

Bron: Veiligheidscoalitie Midden-Nederland

Bevindingen verschijningsvormen, drugs, locaties en werkwijze:

- Drugsgebruik onder jongeren in Lelystad betreft volgens professionals vooral softdrugs zoals wiet, lachgas etc. Softdrugs gebruik wordt gebagatelliseerd maar is problematisch.
  Harddrugsgebruik komt ook voor, maar in mindere mate dan softdrugs. Onder het harddrugsgebruik is met name cocaïne hoog.
- Er is veel handel in softdrugs in Lelystad omdat veel minderjarigen softdrugs gebruiken en runners betere kwaliteit voor minder geld bieden dan coffeeshops.
  Cocaïne lijkt de meest verhandelde harddrug, maar op harddrugshandel is minder zicht. Het betreft kleinschalige, snelle drugshandel op straatniveau.
- Qua locatie wordt aangegeven dat de handel veelal plaatsvindt in openbare gebieden met strategische uitkijk zoals winkelcentra, rondom het station, skatebaan, parkeerplaatsen, migranten hotels etc.
  Er zijn tevens vermoedens dat er net buiten de scholen gehandeld wordt in drugs middels scooters. Waterwijk en Boswijk worden genoemd als wijken waar cocaïnehandel zou plaatsvinden.
- Professionals zien twee modus operandi als het gaat om de handel in drugs. Namelijk (1) de handel van jongere dealers die veelal hun klanten benaderen via social media (instagram, snapchat, telegram) en (2) de wat grotere dealers die werken middels een dealertelefoon.
  De drugs wordt geleverd op de afgesproken plek (thuis of openbaar) middels een scooter of auto. Er is samenwerking onderling waarbij dealerlijnen worden verkocht.

Bevindingen kenmerken jonge aanwas:

- Jongeren raken vanaf 15/16 -jarige leeftijd betrokken bij de drugsscene in Lelystad. Vanaf 13/14 jaar raken ze betrokkenen bij kleinere vergrijpen. Het gaat met name om jongens, meiden worden incidenteel gezien bij drugshandel. Verder wordt een oververtegenwoordiging van jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond geduid zoals Marokkaans, Turks, Surinaams, Zuid- Afrikaans en Antilliaans.
- Bij de jonge aanwas die in beeld zijn voor drugshandel of risicovol gedrag vertonen zien professionals veel voorkomende risicofactoren zoals, weinig toekomstperspectief, lage geschooldheid, kwetsbaar, LVB problematiek, schoolverzuim etc.
  Financieel gezien hebben zij het vaak wat minder goed thuis en speelt onzekerheid ook een rol.
- Voor jongeren die worden aangetrokken tot de drugswereld lijken vooral status en snel geld als motivatie mee te spelen, omdat zij hierdoor erbij kunnen horen. Daarbij speelt ook mee, aldus professionals, dat zij geen/weinig toekomstperspectief hebben en gebruiken zij zelf soms ook drugs.

Tevens duidden professionals dat er voor jongeren weinig plekken zijn waar ze naartoe kunnen om te 'hangen' in plaats van dit op straat te doen.

- Geen zicht op daadwerkelijke omvang jonge aanwas, men ziet wel groepen van circa 40 jongeren buiten op straat hangen vanuit verschillende wijken. Hierbij worden de wijken Boswijk en Waterwijk benoemd.

Bevindingen negatieve rolmodellen (nero's)

- Kenmerkend aan negatieve rolmodellen is dat zij: (1) verhard zijn, (2) niet met de politie praten en (3) dieper in de drugshandel, (4) aanzien genieten. Het betreft jongeren vanaf de leeftijdscategorie van 16/17.
- Beperkt zicht op omvang van negatieve rolmodellen in Lelystad, doordat zij meer onder de radar blijven en slimmer omgaan met hun activiteiten.
- Geen actieve rekrutering, jonge aanwas komt in contact met negatieve rolmodellen door leefwereld op de straat, via familiaire banden en/of (sociale) media.
  Het snelle geld en de bewondering voor delinquent gedrag trekt de jonge aanwas naar de negatieve rolmodellen toe. Negatieve rolmodellen zetten jonge aanwas in voor klusjes in de drugswereld.

Bevindingen sociale dynamieken en aandachtspunten voor de aanpak

- Lelystad kent volgens professionals relatief veel gezinnen met diverse problematiek zoals schulden en gebroken gezinnen. Het betreffen multi-probleem gezinnen waar veel speelt en er soms ook invloed is van criminele familiestructuren. Oudere broers/vaders houden zich bezig met criminaliteit en dit gedrag wordt overgenomen door jongere kinderen in het gezin. Lelystad kent relatief veel gezinnen die leven in armoede en die gehuisvest zijn in bepaalde wijken waar drugsproblematiek ook meer zichtbaar is.
  Veel ouders van de jongeren tonen weinig betrokkenheid bij hun kinderen en hebben geen idee van de activiteiten van hun kinderen buiten het huis en op school.
- Professionals duiden dat Lelystad een 'dorps karakter' heeft waarbij iedereen elkaar kent. Er wordt niet snel 'verlinkt' en het is, in sommige wijken, lastig om uit de criminaliteit te komen, doordat men dezelfde personen in het wereldje blijft tegenkomen.
- De betrokken professionals noemen een aantal kwetsbare wijken waarbij armoede een rol speelt. Men zoekt in deze wijken naar gelijkgestemden op basis van culturele achtergrond en sociaal, economische status. In deze wijken heerst volgens hen te weinig diversiteit wat leidt tot een gebrek aan sociale controle.
  Zo noemt men Atolwijk en Zuiderzeewijk waar meer Marokkaanse en Turkse jongeren wonen en softdrugshandel veelal voorkomt. Eveneens komen Boswijk en Waterwijk naar voren als zwakkere wijken. Hier wonen veel jongeren met een Zuid-Afrikaanse, Surinaamse en Antilliaanse afkomst die zich bezighouden met cocaïnehandel volgens de professionals.
- In deze wijken hangen veel jongeren op straat die in contact komen met negatieve rolmodellen en zich daar langzaam bijvoegen. De handel is hier professioneler doordat men gestructureerder werkt en er is een nieuwe generatie te zien die zich in de handel begeeft, evenals een Drillrap-groep.
- Jongeren in bovenstaande wijken en in Lelystad in z'n algemeenheid bewapenen zich steeds meer met messen volgens de professionals. Geweld gaat vaker met wapenbezit gepaard en naast de handel plegen de jongeren ook meer ripdeals.
- Daarnaast kent Lelystad relatief veel wooninstellingen en overige hulpverleningsorganisaties waar kwetsbare jongeren zijn gehuisvest en waar drugsgebruik zichtbaar is. Deze woongroepen bevinden zich in sommige gevallen in wijken die al problemen kennen.
  Professionals duiden ook dat Lelystad zowel een penitentiaire inrichting heeft als een jeugdinrichting. Deze verschillende soorten huisvesting/verblijflocaties voor o.a. problematische jeugd maakt dat sommige buurten relatief onveilig zijn en aantrekkingskracht hebben op jonge aanwas.

Aanbevelingen:

1. Regie vanuit gemeente & inzet op structurele samenwerking met partners
    - Blijf investeren in structureel domein overstijgende samenwerking tussen politie, zorgpartners, scholen en eventuele andere lokale partners (welzijn, buurtvaders, sportverenigingen etc.) en onderzoek mogelijkheden om informatiedeling tussen partners te versterken.
    - Investeer in gemeenschappelijk beeld van professionals inzake jonge aanwas en drugs.
    - Investeer in bewustwording en kennis onder professionals (en de organisaties waar zij werkzaam zijn) dat drugsgebruik en (betrokkenheid bij) drugshandel speelt. Kennis over het risicoprofiel en signalering via training.
    - Zorg voor goede communicatie en opvolging bij verontrustende signalen. Meldpunt/signaalpunt voor professionals en informele circuit. Ook aandacht voor proces van terugkoppeling.
    - Besteed aandacht aan thema drugscriminaliteit op middelbare scholen (risico's, handvatten)
    - Meer aandacht voor overgang van basisschool naar het voortgezet onderwijs. Met name momenten van ongestructureerd rondhangen.

2. Investeer in weerbaarheid/bewustwording ouders
    - Trainingen en/of voorlichting voor ouders
    - Gerichte bewustwordingscampagne (bijv. via wijkberichten)
    - Goed proces van kunnen doen van (anonieme) meldingen

3. Investeer in toekomstperspectief en dagbesteding voor jongeren
    - Plekken voor jongeren om samen te komen (ipv. ongestuctureerd samenhangen)
    - Voldoende jongerenwerk voor jeugd in kwetsbare wijken. Andere partners (jeugdboa en wijkagent) kunnen langsgaan.
    - Betrekken van positieve rolmodellen

4. Geef actief een 'misdaad loont niet' signaal
    - In kaart brengen drugsdealende negatieve rolmodellen
    - Voldoende capaciteit om PGA/maatwerk versterken/vergroten/innoveren
    - Krijg meer zicht op aanwezige criminele familiestructuren ten behoeve van aanpak om doorgroei van jonge aanwas daarbinnen te doorbreken.

5. Tegengaan van normalisering van drugs
    - Mediacampagne met aandacht voor negatieve gevolgen van drugs (maatschappelijk, gezondheid etc.)
    - Aandacht voor gebruikerskant bij voorbeelden casuïstiek

6. Investeer in meer diversiteit en initiatieven in wijken
    - Bij plaatsen van bewoners kijken naar diversiteit
    - Organiseer activiteiten voor wijkbewoners; vergroot participatie
    - Heroriëntatie op de locaties van wooninstellingen en (jeugd)inrichtingen

Bijlage 4. Definiëring doelgroepen Straatwaarde(n)

Definieringen doelgroepen 'Straatwaarde(n)'

Disclaimer: deze definieringen dienen als (flexibel) uitgangspunt te worden opgevat. Dat betekent dat ze vooral recht moeten doen aan de (lokale) context/ praktijk en puur zijn bedoeld om meer idee te geven bij de verschillende doelgroepen waarbinnen het regioprogramma Straatwaarden ondersteunt.

	Uitgangspunt: preventief	*Maatwerk*	*Uitgangspunt: repressief*	*OZL 3:*
	Jonge aanwas	**Doorgroeier**	**Negatief Rolmodel (Nero)**	**'Onzichtbaren/ onder de radar' (zonder doorgroeipatroon)**
Leeftijd	(doorgaans) 8 - 23 jaar	(doorgaans vanaf) 15 jaar	(doorgaans vanaf) 18 jaar	onbekend
Criminele carriere/ levensstijl	**Nog geen criminele carriere in de cocainehandel** of andere drugssoorten. D.w.z. 0 - max. 2 Opiumwet delicten.	**Beginnende criminele carriere in de cocainehandel.** D.w.z. heeft minimaal 3 drugsdelicten op zijn/haar naam staan (systeeminfo) waarvan ook signalen dat hij/zij zich bezighoudt met de cocaïnehandel.	**(Gevestigde) criminele carriere in de cocaïnehandel.** Drugshandel, waaronder cocaine, is een aanzienlijke bron van inkomsten.	Hebben geen criminele historie/ (kenbare) criminele carriere afgaand op registraties. Komt op de radar in relatie tot cocainehandel dan wel excessief geweld gerelateerd daaraan.
Impact op wijkniveau	-	+/-	+	onbekend
Indicatoren	Minimaal 2 risico indicatoren zijn aanwezig:(a) schulden, (b) kwetsbare gezinssituatie (denk aan psychische problematiek, opvoedproblemen) (c) sociale omgeving die crimineel actief is (dwz. vrienden/jeugdgroep criminele familierelaties), (d) middelengebruik (soft/harddrugs), (d) schoolverzuim, (d) gedragsproblemen, (e) beinvloedbaar, (f) zucht naar status en geld.	(1) één of meer indicator(en) van jonge aanwas kunnen aanwezig zijn. (2) Er zijn signalen waaruit blijkt dat hij/zij een criminele carriere in (minimaal) de cocainehandel ambieert en (3) er zijn signalen van onverklaarbaar bezit van luxe goederen. (4) Hij/zij is lokaal actief qua dealgedrag en is een bekende van professionals (politie/zorg).	Waant zich onaantasbaar, heeft duidelijk aanzien bij jonge aanwas/doorgroeiers, heeft onverklaarbaar vermogen (mogelijk in het buitenland), verwevenheid bovenwereld (bijv. witwassen), relatie met doorgroeiers.	Onbekend. Heeft wel een of meerdere relatie(s) met een of meer crimineel actieve persoon/personen.
Rol in de cocainehandel	Vervult (nog) geen of een minimale rol, veelal 'kleinere 'klusjes' (pakketjes aannemen, op uitkijk staan etc.).	Vervult (vermoedelijk) een rol in het (zelf versnijden en) dealen en is zelf mobiel (bijvoorbeeld dmv een fiets, e-bike, scooter, auto etc.).	Er zijn signalen dat hij/zij een schakel is in groter cocaïnenetwerk. Twee typeringen zijn hier mogelijk: 1) 'Zichtbare' Nero's in de wijk (denk aan 'patsers' die luxe goederen showen in de wijk). 2) 'Onzichtbare' Nero's (bevoorrading van dealers bijvoorbeeld, blijven onder de radar, witwas relaties).	'Crime as a service' (bereidheid tot verlenen van een dienst in de cocainehandel tot aan excessief geweld).
Voorbeelden	Een jongen (22 jaar) die schulden heeft, omgaat criminele vrienden en inmiddels 10 inbraken heeft gepleegd. Hij is één keer aangehouden voor het verkopen van XTC pillen.	Een meisje (15 jaar) waarvan een jongerenwerker weet dat ze steeds vaker met merkkleding thuiskomt. Die maakt zich zorgen over een startende rol als dealer in de cocainehandel omdat ze ook met ponypacks is gesignaleerd door een collega. Het meisje heeft op haar e-bike naast pizza's ook drugs bezorgd. Ze heeft ondertussen meer dan 3 Opiumwet (xtc) delicten op haar naam in de politieregistraties en wordt bevoorraad door een nero uit haar eigen wijk.	Jongen (25 jaar) die in de Top X aanpak zit van de gemeente. Hij waant zich onaantastbaar en rijdt een luxe lease auto die hij geregeld in de wijk 'showt' (patsergedrag). Daarmee draagt hij ook aanzien bij jongens uit zijn wijk. Hij leeft vooral van drugshandel, waaronder in ieder geval de cocaïne en sluist soms ook geld door naar het buitenland. Hij heeft meerdere dealers voor zich rijden, waaronder zijn broertje van 16.	Een jongen (27 jaar) die via een oproep social media (bv Telegram) ingaat op een verzoek om een lading drugs te halen.
	Een jong broertje (11 jaar) van een doorgroeier of Nero waarvan duidelijk is dat hij soms op de uitkijk moet staan als zijn broer dealt. Ouders hebben weinig grip en toezicht op de jongens.	Een jongen (19 jaar) die in de PGA aanpak zit van de gemeente, waarvan bekend is dat hij bij ram- en plofkraken betrokken is en een carriere in de drugshandel ambieert en als dealer vanuit zijn auto actief is in zijn wijk. Inmiddels staan op zijn naam meer dan 3 registraties Opiumwet, waaronder 1 registratie voor 8 bolletjes cocaine die hij in bezit had.	Jongen (31 jaar) die aanzien heeft in de wijk. Iedereen kent he, maar hij blijft onder de radar voor professionals. Hij leeft vooral van drugshandel, waaronder in ieder geval de cocaïne en sluist soms ook geld door naar het buitenland. Hij heeft vermoedelijk ook panden in Spanje en verblijft daar regelmatig voor zaken.	Een jongen (32 jaar) die bereid is als schutter een liquidatie te plegen.

Bijlage 5. Fase criminele carrière en passende inzet

Inzet op primaire, secundaire en tertiaire preventie

De aanpak in Lelystad Oost richt zich voor wat betreft preventie op kinderen en jongeren van een brede leeftijdsrange met verschillende kenmerken. Waarbij verschillende doelgroepen verschillende risicofactoren kennen en daarmee vragen om verschillende niveaus van preventie. Daarbij wordt de volgende indeling gehanteerd.

Niveau[24]	Fase criminele carrière[25]	Interventies gericht op	Opgave Lelystad Oost	Inzet op
Primaire preventie	(Voorkomen van) jonge aanwas: nog geen criminele carrière	De jongeren die een hoger risico lopen om betrokken te raken bij drugscriminaliteit	In Lelystad Oost ligt de uitdaging om te voorkomen dat jongeren in aanraking komen met (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit. De opgave ligt in het versterken van de thuisbasis van deze jongeren te versterken en hen vanuit school en in hun vrije tijd te ondersteunen en zinvolle dagbesteding aan te bieden.	Versterken van de gezinssituatie Versterken positie en betrokkenheid van school Stimuleren van positief gedrag in vrije tijd
Secundaire preventie	Jonge aanwas: nog geen criminele carrière Doorgroeier: een beginnende criminele carrière	De jongeren die risico- of licht delinquent gedrag vertonen of mogelijk al eerste stappen richting een criminele carrière hebben gezet; maar nog niet geclassificeerd worden als ernstige delinquenten. Er zijn 0 tot 2 registraties van ondermijnende delicten Gaat om jongeren die (snel) doorgroeien in de criminaliteit. Deze jongere, in Lelystad doorgaans vanaf 12 jaar, staat aan het begin van een criminele carrière en heeft meer dan 2 ondermijnende delicten op naam staan. Er zijn	Jonge aanwas en (snelle) doorgroeiers is een bekend fenomeen in Lelystad Oost. Zij hebben al een eerste stap gezet in hun criminele carrière en de focus voor deze groep ligt bij het bieden van een (alternatief en positief) perspectief in combinatie met gezag en grenzen stellen.	Versterken van de gezinssituatie Versterken positie en betrokkenheid van school Stimuleren van positief gedrag in vrije tijd

[24] Bruinsma, M. & Tops, P. (2022). *Jong en ontspoord in het drugsmilieu: En wat wij daar als samenleving tegenover moeten zetten*. Den Haag: Stichting Maatschappij en Veiligheid.

[25] Om eenheid van begrip en vergelijkingsmogelijkheden te bevorderen hanteren we in beginsel dezelfde definities en classificatie als het project Straatwaarde(n) van RIEC Midden Nederland. Zie ook: RIEC Limburg (2022). *Fenomeenonderzoek jeugdige ondermijners Limburg*.

		signalen waaruit blijkt dat hij/zij een criminele carrière in de ondermijning ambieert. Vermoedelijk is al sprake van een rol in de uitvoering.		
Tertiaire preventie	Negatief rolmodel: actief in de ondermijnende criminaliteit	Het negatief rolmodel, doorgaans vanaf 18 jaar, heeft een gevestigde carrière in de ondermijnende criminaliteit. Hij of zij heeft duidelijk aanzien bij jonge aanwas en doorgroeiers, en waant zich onaantastbaar. Er is een link met een groter crimineel netwerk.	Jongeren worden verleid om de criminaliteit in te gaan door recidiverende criminelen. Hierbij speelt groepsdruk een belangrijke rol. Met betrekking tot deze negatieve rolmodellen is het van belang grenzen te stellen door gezag uit te oefenen en daar waar mogelijk perspectief te bieden aan degenen die een uitweg uit de criminaliteit zoeken.	Stimuleren van positief gedrag in vrije tijd Versterken van gezag